Ազգ
Azg
armenian daily
7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2001 ՈՒՐԲԱԹ 160 (2364)

Բաքվում փորձել են հաշվեհարդար տեսնել ղարաբաղցիների եւ նրանց հրավիրողների հետ

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ղարաբաղի ազատագրության» ակտիվիստները երեկ հարձակվել են Ադրբեջանի հելսինկյան խմբի գրասենյակի վրա, որտեղ պետք է տեղի ունենար հանդիպում Ադրբեջան ժամանած ղարաբաղյան ոչ կառավարական պատվիրակության եւ ադրբեջանական հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների միջեւ: Ինչպես գրում է ադրբեջանական «525-րդ» թերթը, ամբոխն այնքան է վրդովվել, որ փորձել է հաշվեհարդար տեսնել նաեւ ղարաբաղցիներին հրավիրած ադրբեջանցիների հետ: Երեկ հանդիպում ունենալով Ադրբեջանի նախագահի աշխատակազմի ներկայացուցիչների հետ՝ հայկական պատվիրակությունը պետք է Ադրբեջանի հելսինկյան խմբի գրասենյակում կլոր սեղանի շուրջ երկխոսություն ունենար նաեւ ադրբեջանական ոչ կառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ, բայց շենքի մուտքը փակվել է ադրբեջանցի ազգայնականների կողմից: Ադրբեջանցիների վրդովմունքի պատճառ էր դարձել հատկապես հայ պատվիրակներից մեկի հայտարարությունը, թե իրենք սուվերեն պետության ներկայացուցիչ են: «Դրանով նրանք թքում են մեր երեսին», ահա նման հայտարարություններով բորբոքված ադրբեջանցի ամբոխը պահանջում էր, որ այդ բառերն արտասանած հայ պատվիրակն անմիջապես հեռանա Ադրբեջանից: Միջադեպը հաջողվել է հարթել առանց ընդհարումների, իսկ հայկական պատվիրակության այցը, կազմակերպիչների համոզմամբ, անխափան շարունակվելու է:

ՎԵՏՈ

Րոպեավճարն այսօր օրինական ուժ չունի

Հայտարարեց ՀՀ արդարադատության նախարարը

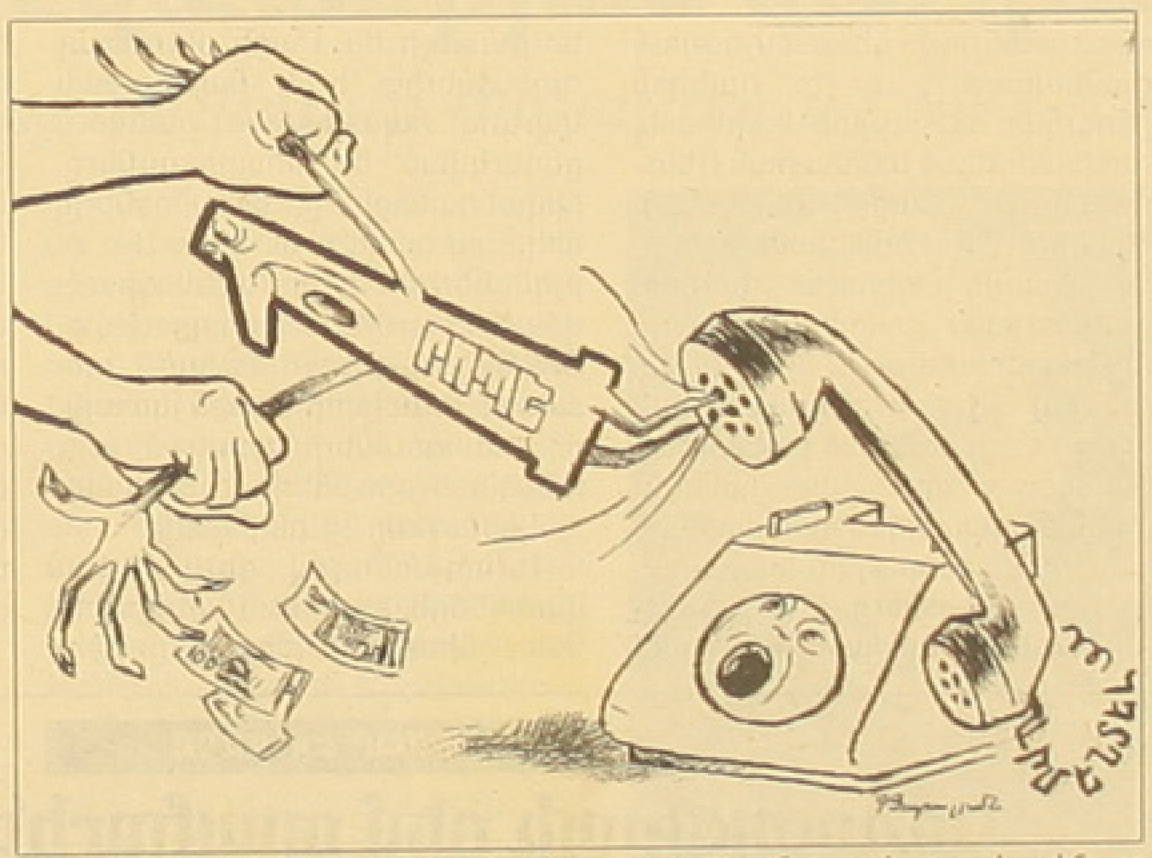

Կառավարության երեկվա նիստի ընդմիջմանը շարունակվեցին Արմենտելի հետ կապված քննարկումները: Նախ լրագրողների հարցերն ուղղվեցին ՀՀ կապի եւ տրանսպորտի նախարար Անդրանիկ Մանուկյանին, որը վերստին կրկնեց նախարարության եւ կառավարության մոտեցումը րոպեավճարի ներդրման առնչությամբ: Նախարարը նշեց, որ այդ քայլով Արմենտելը խախտել է 60 լիցենզիայի կետերը, եւ իր հրամանով րոպեավճարը չի գործելու: Խնդրի իրավական կողմին լրագրողների խնդրանքով անդրադարձավ ՀՀ արդարադատության նախարար Դավիթ Հարությունյանը:

Արդարադատության նախարարը հաստատեց, որ իր գործընկերոջ (կապի եւ տրանսպորտի նախարարի) տված պաշտոնական հանձնարարականը լիովին համապատասխանում է լիցենզիայի պահանջներին: Այսինքն՝ պետական մարմինն իրականացրել է օրենքով իրեն վերապահված լիազորությունները: Եթե որեւէ մեկը (նկատի ուներ Արմենտելին) բողոքարկի այդ գործողությունը, ապա նախարարը վստահ է, որ կառավարությանը կհաջողվի ապացուցել իր իրավացիությունը: Այս դեպքում կառավարությունը կկիրառի լիցենզիայով նախատեսված պատժամիջոցները, որոնցից ամենատարածվածը լիցենզիայի փոփոխություններն են: Մի խոսքով, «այսօր րոպեավճարը, ավելի ճիշտ՝ սակագինն օրինական ուժ չունի», պաշտոնապես ազդարարեց Դավիթ Հարությունյանը: Դրա հետ մեկտեղ նա նշեց, որ Հայաստանի կառավարությունը դեմ չէ րոպեավճարին, այլ դեմ է ներդնելու ներկայիս ձեւին եւ մեխանիզմներին: «Ազգի» հարցին, թե արդյոք OTE-ի եւ Արմենտելի համար լուրջ կռվան չէ՞ պայմանագրի այն կետը, համաձայն որի րոպեավճարը պետք է ներդրվեր 1999 թ. հունվարի 1-ից, արդարադատության նախարարը պատասխանեց. «Լուրջ կռվան է»: Ապա ավելացրեց. «Մենք ունենք ոչ պակաս լուրջ կռվաններ: Կրկնում եմ՝ մեր փաստարկները ֆորմալ են, ամեն ինչ պետք է անել Հայաստանի Հանրապետության օրենքներին համապատասխան: Մենք դա ենք պահանջում»:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Րոպեավճարի դեմ բողոքում են նաեւ ուսանողները

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երեւանի մի շարք բուհերի ուսանողներ այսօր երթ էին կազմակերպել դեպի ՀՀ կառավարության շենք՝ բողոքելով Արմենտելի կողմից սեպտեմբերի 1-ից րոպեավճարի կիրառման դեմ: Երթի կազմակերպիչներին («Կայունության» երիտասարդական թեւ, «Երիտասարդ հանրապետություն» եւ այլն) ընդունեց վարչապետի աշխատակազմի ղեկավար Անդրանիկ Հակոբյանը, որը մեկ անգամ եւս շեշտեց, որ կառավարությունը նույնպես դեմ է Արմենտելի այս որոշմանը եւ որոշակի քայլեր է ձեռնարկում:

Ուսանողները որոշեցին սպասել մինչեւ հոկտեմբերի 1-ը, վերջնականորեն համոզվելու Արմենտելի անդրդվելիության մեջ, որից եւ կախված կլինի իրենց հետագա քայլերը:

■ *Ադրբեջանում ձերբակալվել են Իրանի «լրտեսներ»: ԻՌՆԱ գործակալության հաղորդման համաձայն, Ադրբեջանում 60 մարդ է ձերբակալվել իրանական հատուկ ծառայությունների հետ գործակցելու մեղադրանքով: Ձերբակալվածները հիմնականում Ջալիլաբադի շրջանի բնակիչներ են: Ըստ նույն աղբյուրի, ձերբակալվածների մեծ մասն ազատ են արձակվել, սակայն ըստ աղբյուրի, մոտ ժամանակներս նույն առնչությամբ հնարավոր է եւս 30 մարդու ձերբակալություն: Ուշագրավ է, որ միջադեպը տեղի է ունենում Ադրբեջանի անվտանգության նախարարի Իրան այցի օրերին:* ՆՏ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Ընտրությունները եւս մեկ անգամ հաստատեցին ԼՂՀ պետության կայացումը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԴԵ ՖԱԿՏՈ: ԼՂՀ ԿԸՀ-ն հրապարակել է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների նախնական արդյունքները: Ստեփանակերտի քաղաքապետի ընտրություններում 53% ձայներով հաղթել է Համիկ Ավանեսյանը, որը 1974-78 թթ. գլխավորել է ժողովրդական պատգամավորների Ստեփանակերտի քաղաքային խորհուրդը, այնուհետեւ աշխատել է որպես Լեռնային Ղարաբաղի կոմունալ տնտեսության միավորման գլխավոր տնօրեն:

ԿԸՀ-ն հայտարարել է նաեւ, որ հանրապետության ընտրողների 67.2%-ը մասնակցել է քվեարկություններին: Ընտրություններն առավել ակտիվ են անցել Հադրութի (78.1%), Մարտակերտի (76.2%), Մարտունու (70.3%) շրջաններում: Հաղորդագրության ընդունման պահին ԿԸՀ-ում լուրջ բողոքներ չկային:

Սեպտեմբերի 5-ին՝ ԼՂՀ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրության օրը հանրապետության նախագահ Արկադի Ղուկասյանը հանդիպել է արցախյան լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների հետ: Ինչպես նշել է նա, ընտրությունները հաստատում են, որ Լեռնային Ղարաբաղը, որպես պետություն, կայացել է: ԼՂՀ նախագահի խոսքերով, պաշտոնական Բաքվի՝ տվյալ ընտրությունների հանդեպ ագրեսիվ դիրքորոշումը զարմանալի չէ, քանզի Լեռնային Ղարաբաղում ժողովրդավարական գործընթացների խորացմանը համընթաց Ադրբեջանն իրեն ավելի վատ է զգում: «Ժողովրդավարությունը քայլ առ քայլ հաստատվում է Լեռնային Ղարաբաղում, եւ ԼՂՀ-ն այսօր ավելի ժողովրդավարական պետություն է, քան Ադրբեջանը», ընդգծեց նախագահը:

Խոսելով մայրաքաղաք Ստեփանակերտի քաղաքապետի լիազորությունների մասին, Արկադի Ղուկասյանը չի բացառել դրանց որոշակի ընդլայնման հնարավորությունը: Միաժամանակ նա ընդգծել է, որ Ստեփանակերտի համայնքի ղեկավարը ներկայումս էլ օժտված է բավարար հնարավորություններով՝ բնակչության կենսականորեն հրատապ հարցերի լուծման համար:

Նախագահը նշել է նաեւ, որ անհրաժեշտ է ոչ միայն մայրաքաղաքի, այլեւ շրջկենտրոնների եւ հանրապետության բոլոր բնակավայրերի հետեւողական զարգացման մոդել:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ամերիկացի սենատորը շնորհավորում է ԼՂՀ տասնամյակը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ Սենատի անդամ Թիմ Ջոնսոնը (Հարավային Դակոտա) սեպտեմբերի 2-ին հանդես է եկել հայտարարությամբ ԼՂՀ անկախության տասնամյակի առնչությամբ: «Անցած տասնամյակում ԼՂ-ն անհավատալի պայքար է մղել իր ինքնորոշման, ազատության, անկախության եւ կայունության համար», նշել է նա: Սենատորն էքսկուրս է կատարել արցախյան պատմության մեջ, նշել 2-րդ դարից սկսած արցախահայերի կատարած սխրանքները: «Անկախության այս տարեդարձի օրը ես ողջունում եմ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հայերին իրենց խիզախության եւ համառության համար», հայտարարել է նա:

Բաքվի անորոշ հայտարարությունը

ԲԱՔՈՒ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սեպտեմբերի 5-ին Ադրբեջանի արտգործնախարարությունը հայտարարություն է տարածել ԼՂ-ում տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների անցկացման առնչությամբ: «Թուրան» գործակալության հաղորդման համաձայն, Ադրբեջանի ԱԳՆ հայտարարության մեջ մասնավորապես ասվում է. «Ընտրությունները ԼՂ-ում չեն կարող ճանաչվել, քանի դեռ Ղարաբաղյան հակամարտությունը չի հարթվել միջազգային օրենքի սահմաններում եւ չի լուծվել փախստականների իրենց բնօրրանները վերադառնալու խնդիրը»:

ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հայերի պառակտո՞ւմ, թե՞ հայկական բուռն հակազդեցություն «Հայ-թուրքական հանձնաժողովին»

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

«Ազգը» նախորդ համարում հայտնի թուրք մտավորական Թաներ Աքչամի հոդվածն ընթերցողի ուշադրությանն էր ներկայացրել «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի ձախողումն անխուսափելի է» խորագրով: Ձախողման գաղափարն Աքչամի պարագայում ընդամենը ցանկություն էր, իսկ «Ազգի»՝ լուրջ հիմքեր ունեցող ենթադրություն: Դրանում համոզվելու համար կարելի է Ամերիկայի հայկական համագումարի տնօրենների խորհրդի նախագահ Վան Գրիգորյանի օգոստոսի 4-ին «Կռունկին» տված հարցազրույցը համադրել Օգդեն Սանբերքի օգոստոսի 16-ի հայտարարության հետ եւ համադրելիս նկատի ունենալ սփյուռքում հանձնաժողովի շուրջ կրքերի շարունակ բորբոքումը:

Սանբերքն իր հայտարարության մեջ կարեւոր է համարում այն, որ Ցեղասպանության հարցն այլեւս չքննարկվի ԱՄՆ Կոնգրեսում, ապա եւ ավելացնում է. «Քանի դեռ մենք շարունակում ենք երկխոսությունը, վստահ եմ, հարցը չի դրվելու Կոնգրեսի օրակարգում, եւ մենք թուրքերս շահելու ենք դրանից»: Սանբերքը փորձառու դիվանագետ է: Դեռ ավելին՝ բացի փորձից, ինչպես այդ մասին վկայում է Անդրանիկ Միհրանյանը, գոյություն ունի նաեւ ընթացիկ հարցերը հրապարակայնորեն քննարկելուց ձեռնպահ մնալու հանձնաժողովի անդամների համաձայնությունը: Եթե տարիների փորձառությունը Սանբերքին չի զսպում, եւ նա, խախտելով համաձայնությունը, հանկարծ բացահայտում է հանձնաժողովի առնչությամբ Թուրքիայի բուն նպատակները, դրա համար պետք է լուրջ պատճառներ ունենա:

Տես ► էջ 3

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

ՀՌԱԿ շարքերը համալրվում են նոր անդամներով

Երեկ Թեքեյան կենտրոնում 17 նորագիրներ Երեւանից ընդունվեցին Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության շարքերը, կնքահայրությամբ ՀՌԱԿ փոխատենապետ Հարություն Առաքելյանի: ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունից ներկա էին Գառնիկ Հովակիմյանն ու Ռոբերտ Մավիսակալյանը: ՀՌԱԿ ղեկավարությունը երդման ուխտ անցածներին հանձնեց կուսակցական անդամատոմսեր, տեղի ունեցավ նաեւ 12 նորագիրների երդման արարողությունը: ՀՌԱԿ անդամի վկայական ստացավ նաեւ սպորտային մեկնաբան, հեռուստալրագրող Վարդան Թադեւոսյանը: Շնորհավորանքի խոսքերից բացի, կուսակցության ղեկավարները նշեցին նաեւ, որ ՀՌԱԿ-ն իր 115-ամյա պատմության ընթացքում հայանպաստ գործունեություն է ծավալել, այժմ էլ, երբ կուսակցությունը միասնական է եւ հայրենիքում, եւ սփյուռքում, ուժով լեցուն է՝ աշխատելու ի բարօրություն ժողովրդի:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆԻՍՏ

Բյուջեի թերակատարումն աշխատանքային մոտեցմա՞ն հետեւանք

Երեկ ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Վարդան Խաչատրյանին հարց ուղղվեց բյուջեի կատարման ընթացքի վերաբերյալ: Նա պատասխանեց, որ թերակատարման հնարավորությունը նախատեսվել էր, եւ մուտքերի որոշ մասը տեղափոխվել է 4-րդ եռամսյակ: Նախարարը թերակատարման պատճառները վերագրեց «աշխատանքային մոտեցումներին», նշելով, որ ներկայումս պլաններ են մշակվում հարկերն ավելի «հստակ եւ հանգիստ հավաքելու համար»: Նա հայտնեց նաեւ, որ օգոստոսին, նախորդ ամսվա համեմատ, մուտքերն ավելացել են: Խնդիրը միայն էներգետիկայի՝ բյուջեին ունեցած պարտքերն են:

Այս առնչությամբ դիմեցինք նաեւ ՀՀ պետական եկամուտների նախարարություն, որտեղից էլ տեղեկացրին, որ օգոստոսին հավաքվել են 6 մլրդ 700 մլն դրամ հարկեր: Այդ գումարներից միայն 500 մլն են էներգետիկ ոլորտի վճարումները, այնինչ այդ թիվը մի քանի անգամ ավելին պետք է լիներ:

Այսպես թե այնպես, ՀՀ ֆինանսների նախարարը հույս հայտնեց, որ մուտքերը կհաջողվի «անպայման կատարել»: Հակառակ դեպքում պետք է բյուջետային ծախսերը կրճատել, ինչը Վարդան Խաչատրյանն անթույլատրելի համարեց:

Ա. Մ.

Երաշխավորված էներգամատակարարում կարեւոր օբյեկտներին

«Յուրաքանչյուր գերատեսչություն ցանկանում է, որ իր օբյեկտն ընդգրկվի պետության կողմից երաշխավորված անխափան էլեկտրաէներգիա ստացող օբյեկտների ցանկում»,- ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Վարդան Խաչատրյանն այսպես բնութագրեց կառավարության նիստում վերոնշյալ ցանկի հաստատման շուրջը տեղի ունեցած բանավեճը: Նա նշեց, որ պետք է այդ ցանկում լինեն բացառապես պաշտպանական, անվտանգության համակարգի այն օբյեկտները, որտեղ էլեկտրաէներգիայի անջատումներն անթույլատրելի են: Բացի վերոնշյալ օբյեկտներից, երեկ նախնական կարգով հաստատված ցանկում ընդգրկված են հոսպիտալները, հիվանդանոցները, ծերանոցները, մեկուսարանները եւ այլն: Այս օբյեկտների էլեկտրաէներգիայի վճարները տրվում են պետբյուջեից: Նոր փաստաթղթում նշված է պետական երաշխիքի մասին առ այն, որ ուշացումների դեպքում այդ հաստատությունների էներգամատակարարումը չի ընդհատվի:

Վերադառնալով գերատեսչական վեճին, որը շարունակվում էր նաեւ նիստի ընդմիջմանը (ֆինանսների նախարարի եւ Կենտրոնական բանկի նախագահի միջեւ), Վարդան Խաչատրյանը նշեց, որ իր կարծիքով Կենտրոնական բանկն այդ ցանկում ընդգրկելու անհրաժեշտություն չկա: Նա համաձայնեց Տիգրան Սարգսյանի կարծիքին, որ պահուստները կարեւոր օբյեկտներ են, սակայն դրանց ֆինանսավորման երաշխավորումը կարող է ստանձնել ԿԲ-ն: Մի խոսքով, ԿԲ-ն ընդգրկված չէր, սակայն ցանկը վերջնականապես պետք է հաստատվի 3 օր հետո:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ԱՅՍՕՐ ԵՎ ՎԱՂԸ

Կոռուպցիայի դեմ պայքարին նվիրված տարածաշրջանային սեմինար Երեւանում

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սեպտեմբերի 7-8-ը Երեւանում կանցկացվի տարածաշրջանային սեմինար՝ «Հարավկովկասյան համագործակցությունը կոռուպցիայի դեմ պայքարում» թեմայով, որին կմասնակցեն «Թրանսփարենսի Ինթերնեյշնլ» միջազգային կազմակերպության Երեւանի, Բաքվի եւ Թբիլիսիի տարածքային մասնաճյուղերի ներկայացուցիչները: Ինչպես նշվեց սեպտեմբերի 6-ին ԵԱՀԿ երեւանյան գրասենյակում կայացած հանդիպմանը, սեմինարի նպատակն է ամրապնդել համագործակցությունը տարածաշրջանի շահագրգիռ կողմերի միջեւ՝ իրականացնելով համատեղ հակակոռուպցիոն ծրագրեր:

ԵԱՀԿ երեւանյան գրասենյակը հյուրընկալել էր «Թրանսփարենսի Ինթերնեյշնլ»-ի Հայաստանի մասնաճյուղ «Տարածաշրջանային զարգացման կենտրոն» կազմակերպության ղեկավարությանը: «Թրանսփարենսի Ինթերնեյշնլ» ոչ կառավարական կազմակերպությունը կոչված է ամրապնդել պետական կառավարման մարմինների պատասխանատվությունը եւ պայքարել ազգային եւ միջազգային մակարդակի կոռուպցիայի դեմ: Ներկայումս կազմակերպությունը գործում է ավելի քան 77 երկրներում՝ բացառապես կոռուպցիայի դեմ պայքարում շահագրգռված պրոֆեսիոնալ անհատ կամավորների միջոցով:

Ինչպես նշեց Երեւանում գտնվող կազմակերպության գործադիր տնօրեն Միկլոշ Մարշալը, Հայաստանի, ինչպես նաեւ յուրաքանչյուր զարգացող պետության տնտեսական առաջընթացի գրավականներից մեկը հակակոռուպցիոն միջոցառումների կազմակերպումն ու իրականացումն է պետական մակարդակով: Նա ընդգծեց, որ Հայաստանի իշխանությունները առայժմ խրախուսում են նման կազմակերպությունների գործունեությունը եւ հույս հայտնեց, որ դա չի կրի ժամանակավոր բնույթ:

«Տարածաշրջանային զարգացման կենտրոնի» նպատակն է նպաստել տարածաշրջանի կայունությանը եւ տնտեսական զարգացմանը: Կազմակերպությունը պարբերաբար սեմինարներ է անցկացնում կոռուպցիայի դեմ պայքարի թեմաներով: 2001 թ. 9 հասարակական կազմակերպություններ հիմնել են ազգային հակակոռուպցիոն կոալիցիա, որի առաջնային նպատակներից է ստեղծել հակակոռուպցիոն տեղեկատվական ցանց՝ տարածելու համար Հայաստանի եւ այլ երկրների փորձը հակակոռուպցիոն միջոցառումների ոլորտում: Ինչպես նշեց «Տարածաշրջանային զարգացման կենտրոնի» ղեկավար Ամալյա Կոստանյանը, իրենց կազմակերպությունը պատրաստ է համագործակցել Հայաստանի Հանրապետության ազգային հակակոռուպցիոն ծրագրի մշակմանը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Էդուարդ Իսաբեկյանը՝ Երեւանի պատվավոր քաղաքացի

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երեւանի քաղաքապետարանի եւ Երեւանի խորհրդի որոշմամբ Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ Էդուարդ Իսաբեկյանին շնորհվել է Երեւանի պատվավոր քաղաքացու կոչում: Որոշման մեջ մասնավորապես ասված է. «Հայկական արվեստի եւ մշակույթի զարգացման գործում ներդրած մեծ ավանդի համար ժողովրդական նկարիչ, Հայաստանի Նկարիչների միության, Հայաստանի Գրողների միության անդամ, պրոֆեսոր Էդուարդ Իսաբեկյանին շնորհել Երեւանի պատվավոր քաղաքացու կոչում»:

Ավանում կգործի տուբերկուլյոզի ստացիոնար բաժանմունք

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Առողջապահության նախարարության կոլեգիայի որոշմամբ եւ քաղաքապետարանի համաձայնությամբ Ավանի քաղաքային հակատուբերկուլյոզային դիսպանսերի 4-րդ հարկում բացվեց տուբերկուլյոզ հիվանդության բուժման ստացիոնար բաժանմունք: Այն նախատեսում է 30 պետպատվերով բուժման տեղ՝ առաջնային տուբերկուլյոզով հիվանդների համար: Բաժանմունքի վերանորոգման աշխատանքները իրականացվել է ամերիկյան «Ղազարյան ընտանիք» հիմնադրամի միջոցներով: Նախնական պայմանավորվածությամբ բաժանմունքը կոչվելու է Կարապետ եւ Հայկանուշ Ղազարյանների անվամբ: Մասնագետների պնդմամբ՝ վերջին տասը տարիներին այս հիվանդության աճը ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ ԱՊՀ անդամ բոլոր երկրներում հասել է իր գագաթնակետին, որից հետո սպասելի է հիվանդության վիճակի կայունացում:

Վաչե Մանուկյանը «Մարսի» մասնավորեցման հայտ է ներկայացրել

ԵՐԵՎԱՆ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Սեպտեմբերի 24-ին կքննարկվեն «Մարս» ձեռնարկության մասնավորեցման հայտերը: Ինչպես լրագրողների հետ ճեպազրույցի ժամանակ տեղեկացրեց պետական գույքի կառավարման նախարար Դավիթ Վարդանյանը, կքննարկվեն գործարանի կոլեկտիվի եւ սփյուռքահայ գործարար Վաչե Մանուկյանի կողմից ներկայացված հայտերը: Նախարարը շեշտեց, որ քաջատեղյակ չէ «Մարս»-ի հիման վրա հայ-ռուսական համատեղ ձեռնարկություն ստեղծելուն վերաբերող բանակցային գործընթացին, քանի որ չի մասնակցում դրանց: Նրա կարծիքով, դրա արդյունքները կարող են ե՛ւ հակասել գործարանի մասնավորեցման մրցույթի պայմաններին, ե՛ւ լրացնել դրանք: Այնուամենայնիվ, միջպետական համաձայնագիրն, ըստ նախարարի, իր կարգով ավելի բարձր է, քան մասնավորեցման հանձնաժողովի որոշումը:

ԼՂՀ

Վերականգնվում է բնակելի ֆոնդը

Լեռնային Ղարաբաղի բնակավայրերի վերականգնումն ու սոցիալական ենթակառուցվածքների ստեղծումն այսօր հանրապետության ղեկավարության առջեւ ծառացած կարեւորագույն խնդիրներից է:

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի օգնությամբ իրականացվում են բնակարանների, դպրոցների եւ հիվանդանոցների կառուցման եւ վերանորոգման մի շարք ծրագրեր: Ստեփանակերտում կառուցվել է ֆիզիկամաթեմատիկական հոյակապ դպրոց՝ հագեցած ժամանակակից սարքավորումներով եւ համակարգչային տեխնիկայով: Ընթացիկ տարում հիմնադրամը պլանավորում է սկսել հանրապետական հիվանդանոցի համալիրի շինարարական աշխատանքները: Այս համալիրը եւս հագեցած կլինի ժամանակակից սարքավորումներով, իսկ ծրագիրը կարժենա ավելի քան 3 մլն դոլար:

Բնակարանային ֆոնդի վերականգնման հետ կապված ծրագրերը գլխավորապես իրականացվում են սահմանամերձ գյուղերում: Մարտակերտի շրջանի Վաղուհաս գյուղում, ուր ադրբեջանցիների ռմբակոծման հետեւանքով փաստորեն ավերվել են բոլոր տները, լիովին վերականգնված եւ շահագործման են հանձնված 67 տներ, կառուցվել է նոր դպրոց: Նախատեսվում է կառուցել եւս 25 տուն: Համանման ծրագիր է իրականացվում նաեւ Հաթերք գյուղում, մոտ ժամանակներս շահագործման կհանձնվի 21 տուն:

ԴԵ ՖԱԿՏՈ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայութիւն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

հայաքննություններ

www.azg.am

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍՈՒԹՅԱՄԲ

Լեփսիուսի տունը գերմանա-թուրքական քաղաքականության սադրոստայնում

Գերմանահայ համայնքը քաջալերում է SWR-ի լրագրողներին

Սեպտեմբերի 3-ի երեկոյան գերմանական ARD հեռուստաալիքն իր մեծ հեղինակություն վայելող Report հաղորդաշարի 10 րոպեն հատկացրել էր Էրիկ Ֆրիդլերի եւ Բարբարա Ջիբերտի հեղինակած «Վախկոտ քաղաքական գործիչներ» տեսանյութին: SWR-ի լրագրողների ուշադրության կենտրոնում էր հայտնվել Բրանդենբուրգ երկրամասի մայրաքաղաք Պոտսդամում գտնվող Յոհաննես Լեփսիուսի ավերակված տան ճակատագիրը, որը քաղաքական շահարկումների պատճառ է դարձել: Տունը, ուր ժամանակի ամենամեծ հումանիստներից մեկն ապրել է մինչեւ 1926 թվականը, այսօր չի կարող նրա կենսագրությունն ու թողած գրավոր ժառանգությունը հանրությանը ճանաչ դարձնել, քանի որ սեփական երկրում զրկված է վերակառուցման խոստացված գումարներից ու իշխանությունների վաղորոք հայտնած պատրաստակամությունից՝ Թուրքիայի Հանրապետության սադրիչ քաղաքականության պատճառով: Մեծ Թուրքիան այս փոքր տան, հիշողության այս վայրի շուրջ մեծ՝ միջպետական շահարկումներ է հարուցում, ասում է Բեռլին-Բրանդենբուրգի ավետարանչական եկեղեցու գլխավոր կառավարիչ Հանս-Ուլրիխ Շուլցը Լեփսիուսի ավերակված տան պատերը ցույց տալով: Այնուհետեւ հեռուստաէկրանին 1915-ի ծանոթ վավերագրությունն է՝ Օսմանյան Թուրքիայում հայերի զանգվածային տեղահանություն, բնաջնջում, ցեղասպանություն: Երիտթուրքական պետությունը 1 միլիոն հայերի զանգվածային տեղահանման, բնաջնջման, համակենտրոնացման ճամբարներ քշելու անմիջական պատասխանատուն է, ասում է Ցյուրիխի համալսարանի դոկտոր Հանս-Լուկաս Քիզերը: Լեփսիուսն այս ամենի ժամանակակիցն էր, նա ոչ միայն ականատեսների վկայություններ է թողել պատմությանը, այլեւ օգնություն կազմակերպել, որբանոցներ հիմնել հայ որբերի համար: Լեփսիուսի գրառածը ժամանակակից եզրաբանությամբ բնորոշվում է գենոցիդ՝ ցեղասպանություն բառով, հստակեցնում են հաղորդման հեղինակները: Որ դա ցեղասպանություն է, հաստատում է Գյոթինգենի համալսարանի պրոֆեսոր Մարտին Թամկեն: Այնուհետեւ հետեւում է լրագրողի «1915-16-ին Օսմանյան կայսրության ժամանակ Թուրքիան հայերի հանդեպ ցեղասպանություն իրականացրե՞լ է» հստակ հարցումը ԳԴՀ-ում Թուրքիայի դեսպան Օսման Քորություրքին: Ոչ, կտրուկ պատասխանում է դեսպանը: Կարո՞ղ եք կրկնել, որ նման բան երբեւէ չի եղել, շարունակում է լրագրողը: Ոչ, երբեւէ չի եղել, ասում է դեսպանը կիսաժպիտով: Էկրանին հայերեն գրերով ծածկված գրասեղան է, Հալլե-Վիտենբերգի համալսարանի պրոֆեսոր Հերման Գոլցի աշխատասենյակը: Հույս ունեի, որ Լեփսիուսի հիշողության վայր դարձած տունը հայ-թուրքական երկխոսության հիմնավայր կարող էր դառնալ, ասում է պրն Գոլցը: Բայց... Նորից հարց թուրք դեսպանին՝ Ձեր կարծիքով, ստո՞ւմ են նրանք, ովքեր խոսում են Հայոց ցեղասպանության մասին: Պատասխան՝ Մի մասը ստում է, մյուս մասը հայկական սփյուռքի ապակողմնորոշող ազդեցությանն է ենթարկվում:

2001 թ., ապրիլ, Ֆրանսիայի Սենատը ճանաչում է Հայոց ցեղասպանությունը՝ համապատասխան բանաձեւ ստորագրելով: Գերմանիայի Բունդեսթագում էլ նման բանաձեւ կարող է ընդունվել: Իշխող սոցիալ-դեմոկրատները կուսակիցներին նման քվեարկությանը կողմ լինել չեն խրախուսում՝ «սա պատմաբանների խնդիրն է» ձեւակերպմամբ: «Սա քաղաքական օպորտունիզմ է», բնորոշում է Համբուրգի համալսարանի պրոֆեսոր Օտտո Լուխթերհանդտը: Քրիստոնեա-դեմոկրատները նույնպես դեմ են այդ բանաձեւին. ՆԱՏՕ-ի դիրքորոշման, տնտեսության, Գերմանիայում ապրող 2,5 միլիոն թուրքերի հանդեպ հետաքրքրության շրջանակը դրա «իրավունքը» չեն տալիս: Բունդեսթագի պատգամավոր, ՔԴՄ արտաքին քաղաքական խոսնակ Կարլ Լամերսը մեկնաբանում է՝ սա գերմանական նախաձեռնություն չի կարող լինել:

1998-ին Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ն այցելում է Պոտսդամ, երկրամասի նախագահի հետ զրույցի հիմնական թեման Լեփսիուսի տան ճակատագիրն է:

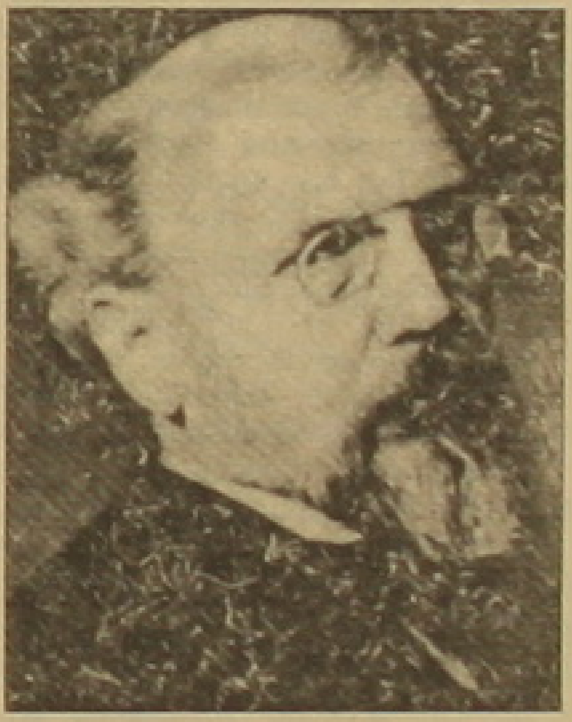

Յոհաննես Լեփսիուս

Այն, որ տունը նորոգվելուց հետո պիտի դառնար հայկական աղետի հիշողության կենտրոն, արժանացել էր երկրամասի իշխանությունների հավանությանը: Պոտսդամի ավագ քաղաքագլուխ Մաթիաս Պլատցեկն էլ այս իմաստով հստակ դիրքորոշում ուներ: Լեփսիուսին նվիրված 2000 թ.-ի հրատարակության ողջույնի տողագիր խոսքում նա Լեփսիուսին համեմատում է Օսկար Շինդլերի հետ, իսկ հիմա խուսափում է այդ թեմայով հարցազրույցից: Թուրքական իշխանությունների կողմից մեծ ճնշում կա: Տան հետագա վերակառուցումը երաշխավորված չէ անկանխատեսելի վաս հետեւանքներից: Համոզված եմ, ասում է Հերման Գոլցը, որ Պոտսդամի ավագ քաղաքապետը հսկայական ճնշման տակ է: Բեռլինում ապրող 200 հազար թուրքերը պատրաստ են զանգվածային բողոքի արշավ սկսել, եթե տունը վերանորոգվի: Ավելին՝ «Հյուրիեթն» իր ընթերցողներին հպարտությամբ տեղեկացնում է, թե իշխանությունները վստահեցրել են, որ տան վերակառուցման համար գումարներ չեն հատկացվելու: Ի՞նչ կարծիքի է Թուրքիայի դեսպանը: Լեփսիուսի տունը չպետք է շինծու նպատակների ծառայի, ասում է վերջինս: Այն չպետք է արխիվային կեղծ փաստաթղթերի գրապահոց դառնա: Հայկական սփյուռքը բավականաչափ խեղաթյուրել է փաստերը, պատմական դեպքերը:

ԳԴՀ արտաքին գերատեսչությունն էլ հարցի առնչությամբ հետաքրքրություն չի դրսեւորում, հայտնում է Հանս-Ուլրիխ Շուլցը: Այնուհետեւ ցուցադրվում են պրոֆեսոր Գոլցի կողմից գաղտնի պահվող Լեփսիուսի բնագրերը. թուրք ծայրահեղականները կարող են ոչնչացնել: Թեպետ տունը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի, Բրանդենբուրգի երկրամասի նախագահի, Պոտսդամի ավագ քաղաքապետի հովանավորությունն ուներ, բայց մեր վերակառուցման նախագիծը փակուղի է մտել, դառը եզրակացնում է Հերման Գոլցը: Թուրքական դիվանագիտությունը Բրանդենբուրգում իր առաքելությունը կատարեց, փաստում են ֆիլմի հեղինակները, որոնց **«Ազգի»** միջոցով մեր խորին շնորհակալությունն ենք հայտնում պրոֆեսիոնալ, համարձակ աշխատանքի համար:

Պատրաստեց
ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆԸ
Գերմանիա

Հայերի պառակտո՞ւմ, թե՞ հայկական բուռն հակազդեցություն «Հայ-թուրքական հանձնաժողովին»

Սկիզբը էջ 1

Ակամա հարց է ծագում՝ որո՞նք են դրանք: Ըստ երեւույթին՝ սփյուռքում հանձնաժողովի շուրջ առանց այդ էլ բորբոքված կրքերն էլ ավելի բորբոքելու միտումները: Ինչո՞ւ: Թերեւս այդ հարցին իր ազդեցիկ կեցվածքով, կովարար տոնով եւ հանձնաժողովի հակառակորդների հասցեին արհամարհական արտահայտություններով «Կոունկին» տված հարցազրույցում պատասխանում է Վան Գրիգորյանը: Նա, ի պատասխան «ինչո՞ւ հանձնաժողովում չկան հայեր Արեւմտյան Եվրոպայից, Հարավային Ամերիկայից կամ Մերձավոր Արեւելքից» հարցին պատասխանում է. «Մենք պատրաստ ենք ընդունել այն մարդկանց, ովքեր կհամապատասխանեն վերոհիշյալ չափանիշներին»: Քանի որ, ըստ նրա, հանձնաժողովի անդամը պետք է ունենա միջազգային եւ ազգային քաղաքական գործունեության նշանակալի փորձ, ազատորեն տիրապետի անգլերենին, պատրաստ լինի համատեղ թիմային աշխատանքի, ուստի ողջ հայության մեջ այս չափանիշներին համապատասխանում են միայն ինքն ու իր թիմի մյուս երեք անդամները: Այլ կերպ՝ նա հանձնաժողովի 4 անդամին հակադրում է հայությանը՝ վեր դասելով նրանց բոլոր մնացածներից:

Սա կատարյալ ամբարտավանություն է: Հարկ է, սակայն, նշել, որ հանձնաժողովի ձախողման ենթադրությունների համար կարեւորը Վան Գրիգորյանի ամբարտավանությունը չէ (նա դրանով, ինչպես Սանբերքը, հավելյալ կրքեր բորբոքելու լուրջ հայտ է ներկայացնում սփյուռքում), այլ նրա մտքերի հակասականությունը: Վան Գրիգորյանն ընդգծելով հանդերձ, թե «աշխարհի չորս կողմից հայերի մեծամասնությունը պաշտպանում է հանձնաժողովի ստեղծումը», ինքն իրեն հակասում է եւ ավելացնում. «Մենք բոլորս գիտակցում ենք, որ հաշտեցման գործընթացը ձախողման ավելի շատ պատճառներ ունի, քան հաջողության»:

Իրարամերժ մտքերի արտահայտությունը պատահական չէ, թերեւս պայմանավորված է սփյուռքում առանց այդ էլ բորբոքված կրքերն էլ ավելի բորբոքելու Օզդեմ Սանբերքի միտումների զարգացումն ապահովելու Վան Գրիգորյանի անզուսպ մղումով: Ուրեմն, ամենեւին չի կարող պատահական լինել հարցազրույցում վերջինի «ամերիկահայերն արդեն պառակտված են» արտահայտությունը:

Իրականում հայության միջեւ պառակտում, որպես այդպիսին, գոյություն չունի: Բայց որ «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողովի» ստեղծումը բուռն հակազդեցություն է առաջ բերել ինչպես սփյուռքում, այնպես էլ Հայաստանում, անժխտելի փաստ է: Հանձնաժողովի անդամների բախումը հակազդեցության այս փաստին ծանր կացության մեջ է դնում նրանց: Ստեղծված պայմաններում նրանք հետզհետե հանգում են այն եզրակացության, որ Հայոց ցեղասպանության թուրքական ժխտումներին համակերպվելու մեջ հայ ժողովրդին համոզելն անհեռանկարային է: Դա իր հերթին նրանց հանգեցնում է առաջադրանքի ձախողման եզրակացության: Այսպիսով կասկածի տակ է դրվում հանձնաժողովի հետագա գործունեության նպատակահարմարությունը:

Այլապես ոչ Օզդեմ Սանբերքն ի լուր աշխարհի կբացահայտեր հայ-թուրքական հաշտեցման հարցում Թուրքիայի բուն նպատակները, ոչ էլ Վան Գրիգորյանն իր պարտքը կհամարեր արտահայտվել «հաշտեցման գործընթացի ձախողման» պատճառների մասին: Ինչ վերաբերում է «հայության պառակտմանը», ապա դա ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ հանձնաժողովի դեմ առկա համատարած հակազդեցությունը քողարկելու միջոց: Ընդ որում՝ պառակտման արտահայտություններով ոչ միայն այս հակազդեցությունն է քողարկվում, այլեւ թուրք-ամերիկյան քաղաքական շրջանակների համար «հայերի պառակտումը» շեփորահարելու նախադրյալներ են ստեղծում: Սա հանձնաժողովի մեկ այլ առաջադրանքն էր: Թվում է, թե Վան Գրիգորյանի եւ նրա նմանների համար այս առաջադրանքը, անկախ հանձնաժողովի ճակատագրից, կմնա ուժի մեջ, իսկ ԱՄՆ պետդեպարտամենտն անվերապահորեն կաջակցի նրանց:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Արդարամիտ հրեաները պաշտպանում են հայերին

Հաստատելով, որ ե՛ւ հայերը, ե՛ւ հրեաները ցեղասպանության զոհ են դարձել, ավելի քան 50 հայտնի հրեաներ, մեծամասնությունը Միացյալ Նահանգներից, օգոստոսին հանդես են եկել համատեղ մի հայտարարությամբ, որտեղ մասնավորապես ասվում է. «Ներքոստորագրյալներս՝ հրեական ժառանգության կրողներ ենք՝ գիտնականներ, ռաբբիներ, ուսուցիչներ, համայնքային առաջնորդներ եւ ուսանողներ եւ, որպես այդպիսիք, բազում նմանություններ ունենք հայ ժողովրդի հետ: Մեր երկու ժողովուրդներն էլ 20-րդ դարում զոհ են դարձել ցեղասպանության եւ շարունակել են գոյատեւել՝ ի հեճուկս նրանց, ովքեր փորձել են խլել մեզանից մեր գոյության իրավունքը: Ներկա 2001 թ., երբ նշվում է հայերի քրիստոնեության դարձի 1700-ամյակը, մենք, որպես հրեաներ, ողջունում ենք մեր հայ ընկերներին եւ արեւմտյան հասարակությանն ու մշակույթին նրանց բերած նպաստը»:

Հայտարարությունը ստորագրողների թվում են Երուսաղեմի Հոլոքոստի եւ ցեղասպանության ինստիտուտի գործադիր տնօրեն, ցեղասպանության հանրագիտարանի գլխավոր խմբագիր Իսրայել Չառնին, Բարդ քոլեջի տնօրեն Լեոն Բոթսթայնը, Մինեսոտայի համալսարանի Հոլոքոստի եւ ցեղասպանության ուսումնասիրության կենտրոնի տնօրեն դոկտ. Սթիվն Ֆայնսթայնը, եբրայական քոլեջի տնօրեն եւ ռաբբիաբանության պրոֆ. Դեյվիդ Գորդիսը, Ալաբամայի համալսարանի հուդայական ուսումնասիրությունների ամբիոնի ռաբբի դոկտ. Սթիվն Ջեյկոբսը, Լոնդոնի համալսարանի Քինգս քոլեջի միջերկրական ուսումնասիրությունների կենտրոնի վարիչ պրոֆ. Եֆրայիմ Քարշը, Հարվարդի համալսարանի հոգեբուժության բաժնի գիտաշխատող եւ «Նացիստ բժիշկներ» գրքի հեղինակ Ռոբերտ Ջեյ Լիֆթոնը, Էմորի համալսարանի հրեական ուսումնասիրությունների ինստիտուտի տնօրեն, արդի հրեական պատմության եւ Հոլոքոստի պատմության պրոֆ. Դեբորա Լիփշտադը, Պերդյու համալսարանի պրոֆ. Ռոբերտ Մելսոնը, Ռութջերս իրավաբանական դպրոցի պրոֆ. Սոլ Մենդլովիցը, Ամերիկացի հրեաների համաշխարհային ծառայության կենտրոնի գործադիր տնօրեն Ռութ Մեսինջերը, ռաբբիների քոլեջի նախագահ Դեյվիդ Թոյչը եւ Ամերիկա-եբրայեցիների միության փոխնախագահ ռաբբի Լեոնարդ Թալը:

Վերոհիշյալ նյութը մեզ տրամադրող Հարութ Սասունյանը գտնում է, որ արդարացի պիտի լիներ իմանալ այս մասին, քանի որ որոշ ժամանակ առաջ, երբ մի քանի ամերիկահրեական կազմակերպություններ հակահայկական արտահայտություններ էին արել, հայկական որոշ խմբակցություններ անմիջապես դատապարտել էին նրանց: «Այժմ ճիշտ կլինի ողջունել այս մյուս հրեաների նախաձեռնությունը, մանավանդ որ նրանք իրենց կոչում են «արդարամիտ հրեաներ»», եզրակացնում է Սասունյանը:

1700-ամյակին նվիրված համերգ Մոսկվայում

ՄՈՍԿՎԱ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարությունների շրջանակներում Մոսկվայում ՀՀ դեսպանության կողմից անցկացվող միջոցառումների շարքը շարունակվել է սեպտեմբերի 5-ին կազմակերպված համերգով:

Ինչպես հայտնում են ՌԴ-ում ՀՀ դեսպանության մամուլի ծառայությունից, երեկոյի ընթացքում հնչել են Կոմիտասի, Միրզոյանի, Բաբաջանյանի, Բախի եւ Վիվալդիի ստեղծագործությունները Մոսկվայի «Կանտուս ֆիրմուս» կամերային նվագախմբի եւ մենակատարներ՝ միջազգային մրցույթի դափնեկիր, Համբուրգի կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր Իզաբելլա Պետրոսյանի եւ Ռուսաստանի Պետական լարային քառյակի մենակատար Նարինե Սիմոնյանի կատարմամբ:

Միջոցառմանը ներկա էին մշակույթի եւ գիտության գործիչներ, հայազգի բազմաթիվ արվեստագետներ եւ մտավորականներ:

ազգային

«ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ ՔԱՐՎԱՃԱՌԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ» ՇԱՐՔԻՑ

Տասներեք տարվա համբերություն

Առավոտյան այցելեցինք Քաշաթաղի հիվանդանոց: Մի գեղեցկադեմ աղջիկ մուտքի մոտ դիմավորեց մեզ: Թեթեւակի ժպիտ շողաց դեմքին ու արագ մարեց: Ծանոթ թվաց:

– Մի՞թե ինձ չեք հիշում, մեկ ամիս առաջ ավտոբուսով մենք միասին Երեւանից Բերձոր եկանք:

– Ալինա...- կասկածանքով արտաբերեցի ես:

– Աշխարհի բոլոր գեղեցկուհիներին ճանաչո՞ւմ ես դու,- ասաց ուղեկիցս՝ բեռլինցի բժիշկ Շահեն Զեյթունցյանը:

Չորս տարի է, ինչ ամիսը մի անգամ 23-ամյա Ալինան հասնում է Կոշ՝ տեսակցելու ամուսնու հետ: Ու առջեւում ունի եւս ինը երկար ու ձիգ տարիներ... Որեւէ կին մեր օրերում ունա՞կ է հաշտվելու նման ճակատագրի հետ, անտրտունջ տանելու բանտարկյալ ամուսնուն հավատարիմ մնալու ծանրությունը, իր մեջ փայփայելու սիրո կրակը, կրելու բոլոր զրկանքներն ու ապրելու հույսի մի փոքրիկ նշույլով: Անշուշտ, Ալինան եզակի է: Սակայն եւ նրա մեջ է, որ պահպանվել է հայ կնոջ բարոյական կերպարը, ու նրա նմանների միջոցով է, որ պետք է վերագտնենք դեպի մեր ազգային բարոյական արժեքները տանող ճանապարհը: Ալինայի կերպարի մեջ խտացել են ուժը, համառությունը, կամքը, նպատակասլացությունն ու առաքինությունը: Ու մեր առջեւ հառնել էր բարոյակամային հատկություններով օժտված ոչ թե անցյալի, այլ այսօրվա հայ կինը:

Ալինայի կողքին հայտնվեց սիրունատես, բարձրահասակ մի կին:

– Մայրիկ, այն գրողն է, որի մասին ասել էի:

Ալինայի սկեսուրն է՝ հիվանդանոցի տնտեսուհի Հասմիկ Գրիգորյանը: Ամեն օր հարս ու սկեսուր հարեւան Քարեգահ գյուղից ոտքով երեք կիլոմետր ճանապարհ են կտրում, հասնում Բերձորի հիվանդանոց՝ աշխատանքի, երեկոյան ետ դառնում:

– Բժիշկ Արցախ Բունիաթյանը տուն է գնացել,- ասաց Ալինան,- հայտնեմ վարորդին՝ ձեզ տուն ուղեկցի:

– Արցախ Բունիաթյանի բարեհոգի վերաբերմունքը չլիներ, երեւի չդիմանայինք,- ասաց Հասմիկը:

Քաշաթաղի հիվանդանոցի գլխավոր բժշկին Արցախյան պատերազմի տարիներին միշտ հանդիպում էի Մարտակերտի ռազմաճակատի դաշտային հոսպիտալում, որտեղ նա վիրաբույժի իր հմուտ ձեռքերով փրկում էր շատ ու շատ զինվորների կյանքը: Այդ օրերին էր, որ ես, ծանոթանալով նրա ռազմաճակատային գրառումներին, առաջարկեցի տպագրել «Ազատամարտ» թերթում, որի աշխատակիցն էի: 1993 թ. դեկտեմբերին այն ժամանակվա իշխանությունների կազմակերպած «Ազատամարտի» խմբագրության, հրատարակչության եւ տպարանի ավեր-թալանից հետո անհնար եղավ բժշկի նոթերն ընդգրկող գրքի տպագրությունը: Այդ ընթացքում էլ կորան բժշկի ռազմաճակատային գրառումները: 1999 թ. լույս տեսավ նրա «Նժդեհի վերադարձը» գիրքը, հաջորդ տարին՝ «Արյունոտ օրեր» խորագրով երկու հատորները:

Շահեն Զեյթունցյանը բարեգործական օգնությունը, որ բժշկական սարքավորումներ էին, պիտույքներ, դեղորայք մատուցեց հիվանդանոցի գլխավոր բժշկին:

Առավոտյան խանութ մտանք գնումներ կատարելու: Խանութում խոշոր տառերով գրված էր. «Այս տարի նիսյա չկա»: Շահենը բուլկիների շարքը ցույց տալով, հարցրեց.

– Քո կարծիքով՝ ո՞րն է ամենաքաղցրը:

– Որի վրա ավելի շատ են ճանճեր հավաքվում,- պատասխանեցի ես:

Զաբուխի կամուրջը հասնելով, դեպի հյուսիս շարժվեցինք ու շուտով Մելիքաշեն հասանք: Հնում սա Մելիք-Հայկազյանների նստավայրն էր: Շահ Աբասի ժամանակներում մելիքանիստ կենտրոնն արդեն այստեղից ոչ հեռու գտնվող Խնածախ գյուղ էր տեղափոխվել:

– Վեց տարի առաջ, երբ մի քանի շաբաթով Քաշաթաղի հիվանդանոցին իմ բժշկական աշխատանքով օգնելու էի եկել, Մելիքաշեն՝ հիվանդ կնոջը տեսության էի եկել,- ասաց Շահենը,- պառավ կինն ընկել էր ծառից, վնասել մեջքը:

– Մելիքական ապարանքը ցո՞ւյց էին տվել:

– Նման բան կա՞ այստեղ:

Հաստաբուն կաղնու տակ կանգ առանք: Շահենը պատրաստեց գազօջախը, սուրճ եփեց: Կաղնու հարեւանությամբ տան բակն ավլող երիտասարդ կինը մեզ տուն հրավիրեց: Մերժեցինք, ասելով, որ շտապում ենք: Առաջարկեց ճանապարհի մյուս կողմի թթենիների այգին մտնել: Նրա երկամյա երեխան, մի շապիկով, կիսամերկ, չորեքթաթ մեր կողմը եկավ ու սկսեց թոթով լեզվով ինչ-որ կարեւոր բան հայտնել, որը լրիվ անհասկանալի էր մեզ: Խնդրեցի մորը թարգմանել: Մայրը բազմանշանակ ժպտաց: Ինքն էլ չի հասկանում մանկան լեզուն: Սրճային արարողությունն ավարտելուց հետո այգի մտանք: Ծառերի տակ թթի հաստ շերտ էր գոյացել: Մայրս ասում էր. «Աստծո տված ռուզին չպետք է թողնել, որ գետնին թափվի», իսկ ահա այստեղ կորցրել են տասնյակ կիլոգրամ դոշաբ կամ օղի պատրաստելու հնարավորությունը:

Մեզ չհաջողվեց միջնադարյան իշխանական ապարանքի տարածք մտնել: Ըստ գիտնականների, ապարանքը կառուցվել է 15-րդ դարի երկրորդ կեսին եւ հանդիսացել է Արցախի Պռոշյան իշխանական տան ժառանգներից մեկի՝ Մելիք Հայկազյանի նստավայրը: Մի քանի տարի է, ինչ մելիքական կիսավեր ապարանքը մի ընտանիքի համար (իհարկե, մելիքի ժառանգության հետ ոչ մի կապ չունեցող) որպես բնակարան է ծառայում: Մուտքը եւս փակ էր, գետինը՝ ողողված վճիտ առուներով: Պատնեշի վրա բարձրացա: Երկու տասնյակ խոճկորներ իրար հրմշտելով դեպի մեզ էին վազում: Ըստ երեւույթին, նրանք ժամ առ ժամ տիրոջն էին սպասում, ու չգիտեն էլ, որ միջնադարի հզոր իշխաններից մեկի ապարանքում են ապրում: Համոզվելով, որ ոչինչ չունեն ստանալու օտարականներից, ետ գնացին: Ադրբեջանական իշխանությունները ապարանքի վերականգնման փորձ էին ձեռնարկել: Սակայն նրանք ավելի շատ ձգտել էին քողարկել այստեղ ամեն հայկականը, փորձելով այն արհեստականորեն կապել ադրբեջանական արմատների հետ:

Անշուշտ, կուզենայի այս հուշարձանը վերականգնված տեսնել: Գիտեմ, որ Ալեքսան Հակոբյանը եւս նման ծրագրեր ունի:

Հեռվից Ծիծեռնավանքի հինավուրց բազիլիկ տաճարը, տանիքին աշխատող վերականգնող բանվորների սիլուետների հետ մի հսկայական մեղվափեթակ էր հիշեցնում, որից շուտով դուրս կծորա հոգեւոր մեղրը եւ ուխտավորների հոգիները կլցնի քաղցր հավատքի զգացումով: Առաջին անգամ Ծիծեռնավանքում եղել եմ 1984 թվականին, երբ Արցախում, Սյունիքում, Գողթան-Նախիջեւանում, ապա եւ Իրանում ճամփորդում էի վիպասան Րաֆֆու հետքերով: Ինձ Ծիծեռնավանք էին բերել խնածախցիները: Հայերն այստեղ ապրել են մինչեւ 1905 թվականը, ապա թաթարական ջարդերի հետեւանքով ստիպված են եղել հեռանալ իրենց նախնիների բնօրրանից: Նախ ծանոթացա Գյուսուլու (հնում՝ Ծիծեռնավանք) գյուղի դպրոցի քուրդ տնօրենի հետ, որն էլ մեզ կիսավեր վանքն առաջնորդեց: Երբ խնածախցի ուղեկիցս հարցրեց, թե չի՞ վախենում ադրբեջանական իշխանությունների զայրույթից, հանգիստ պատասխանեց.

– Հայ գրողը եկել է իր նախնիների սրբավայրը այցելության, ես իրավունք չունե՞մ չօգնելու նրան:

Ըստ երեւույթին վանքի անունը եւս մի ուրույն հուշարձան է, քանի որ իր մեջ վաղնջական ժամանակներից պահպանել է որպես տոտեմ ծիծեռնակի պաշտամունքի հեթանոսական սովորությունը: Սա եւս հաստատում է, որ վանքի տեղում հեթանոսական սրբավայր է եղել:

Տաճարի կենտրոնական նավը փլվել էր, ներսում հսկա քարակույտ գոյացել: Եվ ահա հայ վարպետներն արդեն ավարտել են թաղակապ տանիքի վերականգնումն ու կղմինդրապատումը, որն ավելի ներդաշնակ է դարձել հին ժամանակներից մեր օրերը հասած վեհաշուք շինությունը: Շինարարության ղեկավար Գեւորգ Առաքելյանը (Մենուշ) ցույց տվեց խորանին մերձակա սյուների միջեւ կրկնակամարի վրա վաղ միջնադարի շինարարի թողած վիմագրությունը, որը Ալեքսան Հակոբյանը վերծանել է որպես «ԶԳէՈՐԳ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՍ ՅԻՇԵՑԷՔ», տաճարը երրորդ անգամ ամրացնող ճարտարապետի անունն է, որին հանդիպում ենք նաեւ Նորավանքի ու Տաթեւի վիմագրերում: Հետաքրքիր է, որ ճակատագրի բերումով տաճարը վերանորոգող վարպետի անունը եւս Գեւորգ է:

Մեջս բավականին հարցեր էին կուտակվել՝ ուղղված վերանորոգման ճարտարապետ եւ պեղումներն անցկացնող հնագիտական խմբի ղեկավար Հակոբ Սիմոնյանին, սակայն իմ պատահական այցելությունները ոչ մի կերպ չէին համընկնում նրա աշխատանքային օրերի հետ:

Վանքին մերձակա հայկական հին գերեզմանների, տապանաքարերի արանքներով իջանք դեպի գետափի երկհարկանի տունը, որը շինարարներին կացարան էր ծառայում: Տան բակում հանդիպեցինք վիպասան Սասուն Վարդանյանին, որը հայտնի է իր «Արամ աշխարհակալ» լայնածավալ վեպով: Արդեն երկու տարի գրողը՝ լրացնելով գյուղի 30 վերաբնակիչների շարքը, գյուղի դպրոցում հայոց պատմություն է դասավանդում, միեւնույն ժամանակ վեպ գրում հայոց հին ոստանների վերաբնակեցման, վանքի վերակառուցման մասին:

Վիպասանը զբաղված էր աստիճանների տակ ձմռան համար փայտ շարելով:

– Ինձ հետ յոլա չի գնում,- կատակով ասաց Մենուշը:

– Ախր, պատրաստի կերպար է Մենուշը,- արդարացավ գրողը,- ուղղակի պետք է վերցնել ու գրքի մեջ տեղադրել: Ասում է՝ իմ մասին ի՞նչ ես գրում:

Սասուն Վարդանյանը մի տարի աշխատել էր Երուսաղեմի հայոց պատրիարքարանում:

– Երեւի այստեղի վերաբնակեցումը համեմատում ես Իսրայելում տեսածդ նույն գործընթացի հետ,- ասացի ես:

– Հրեաները հողը գնում են, երկու շաբաթվա ընթացքում տուն կառուցում, շուկա, դեղատուն, խանութ տեղադրում, զենքը ձեռքին հսկում բնակիչների անվտանգությունը,- պատասխանեց վիպասանը,- իսկ մեզ մոտ բնակեցումը պատահականությունների, դիպվածների մի համադրություն է: Երուսաղեմում մեր հայտնի հոգեւորականներից մեկը Հարության բլրի վրա իր շքեղ տունը վաճառեց հրեաներին: Գնելուց հետո իսկույն շրջապարիսպ դրեցին... Շատ վայրերում եմ եղել՝ Նեղոս, ծովեր, անապատ, բայց մեր քարեղեն երկիրն ուրիշ է: Գողգոթա, Զիթենյաց լեռ... ծիծաղելի են մեր հրաշագեղ ձորերի, սարերի համեմատ:

– Հրեաները գրել են այդ բլուրների, այդտեղ տեղի ունեցած դեպքերի մասին, որոնք պատմություն, գաղափարախոսություն են դարձել: Գիրք, գուցե քո գրածն էլ 50 կամ 100 տարի հետո որպես գաղափարախոսություն ընկալեն:

Գրողի ձեռքից սարդ էր կախվել, որը շարժումներից անհանգստացած սահեց: Գրողը շրջվեց: Սարդը ռետինե ճտքավոր կոշիկի տակ մնաց: Սակայն չէր վնասվել: Զգալով վտանգը, սարդն արագ հեռացավ: Գրողին առաջարկեցինք ճամփորդել մեզ հետ:

– Ախր, գործ շատ ունեմ,- ասաց նա,- բանջարանոցն եմ մշակում, ձմռան համար փայտ կուտակում:

ԲԱԿՈՒՐ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Սփյուռքահայ ուսուցիչների 2001 թ. երեւանյան ամառային դասընթացների մասին

Երեւանի Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի «Սփյուռք» գիտաուսումնական կենտրոնը երկրորդ տարին անընդմեջ կատարեց Հայաստանի Հանրապետության կրթության եւ գիտության նախարարության պետական պատվերը՝ կազմակերպելով սփյուռքահայ ուսուցիչների մեկամսյա դասընթացներ՝ հաստատված առարկայական ցանկով եւ ծրագրերով:

Կազմվեցին դասընթացների արեւելահայ եւ արեւմտահայ երկու խմբեր: Առաջինում ընդգրկվեցին Իրանից, Ռուսաստանից եւ Վրաստանից եկած 14, իսկ երկրորդում՝ Արգենտինայի, Բուլղարիայի, Եգիպտոսի եւ Սիրիայի վարժարաններից ժամանած 5 ուսուցիչներ:

Ուսումնական ընթացքը վարեցին տասնվեց հրավիրված հայագետ մասնագետներ, ինչպես սփյուռքից (Ֆրանսիա եւ Լիբանան), այնպես էլ Հայաստանի առաջատար գիտակրթական հաստատություններից (ԵՊՀ, Հայկական պետական մանկավարժական համալսարան, ԳԱԱ համակարգ, կոնսերվատորիա, Գեւորգյան ճեմարան):

Արդյունքում քսաներկու սփյուռքահայ ուսուցիչներ, թվով ավելի, քան անցյալ տարի, ստացան պետականորեն վավերացված վերապատրաստության վկայագրեր՝ ՀՀ կրթության նախարարի, մանկավարժական համալսարանի ռեկտորի, «Սփյուռք» գիտաուսումնական կենտրոնի տնօրենի ստորագրություններով եւ կնիքով:

Ինչպես հայտնում է կենտրոնի ղեկավար, պրոֆեսոր Սուրեն Դանիելյանը, դասաժամերը կազմված էին նպատակային ու խիտ: Արեւելահայ խմբի մասնագիտացումն ընթանում էր 15 առարկաներից՝ տարրական եւ միջին կարգի դասարանների համակցված ծրագրերին համապատասխան, իսկ երկրորդ խմբի ուսուցումը՝ 13 առարկաների գծով, միայն տարրական կրթության խնդիրների շրջանակում էր:

Հագեցած էին մշակութային ծրագրերը: Ամենօրյա բազմաբնույթ հանդիպումները պետական եւ գիտամշակութային ականավոր գործիչների հետ հնարավորություն տվեցին սփյուռքի հայ ուսուցչին քննելու Հայաստանի դժվարին ընթացքի պատկերը, հասկանալու երկրի քաղաքական ու ընկերային զարգացումները, մարդկանց, կրթական ոլորտի առանձնահատկությունները:

Ուսուցիչներն այցելեցին Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսին, շնորհավորեցին նրա ծննդյան հիսնամյակը: Զուգադիպությամբ նույն այդ օրը Անթիլիասից դասընթացների մասնակիցները ստացան Մեծի տանն Կիլիկիո Արամ Ա կաթողիկոսի օրհնության եւ գնահատության գիրը: Բացման նախօրեին կենտրոն այցելեցին Կոստանդնուպոլսի եւ Երուսաղեմի պատրիարք հայրեր Մեսրոպ արք. Մութաֆյանը ու Թորգոմ արք. Մանուկյանը, որոնք բարձր գնահատեցին կրթական միասնական ուղղության ջանքերը:

Մեր ուսուցիչներին սիրով հանդիպեցին եւ շահեկան զրույցներ ունեցան ՀՀ կրթության եւ արտաքին գործերի նախարարներ Էդուարդ Ղազարյանն ու Վարդան Օսկանյանը, Ազգային ժողովի փոխխոսնակ Գագիկ Ասլանյանը, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Վահան Տեր-Ղեւոնդյանը, ակադեմիկոսներ Սիլվա Կապուտիկյանը, Միսաք Դավթյանը, Գրիգոր Ավագյանը, Գրողների միության նախագահ Լեւոն Անանյանը, ԳԱԱ Գրականության ինստիտուտի տնօրեն Ազատ Եղիազարյանը, Թեհրանի թեմի առաջնորդ Սեպուհ եպս. Սարգսյանը եւ շատ ուրիշներ:

Ուսուցիչներին տուն հրավիրեց եւ անմոռաց մտերմիկ երեկո պարգեւեց արձակագիր Անահիտ Սահինյանը, որը դեռ 60-ական թթ. իր հարկը դարձրել էր սփյուռքի մանկավարժների հանդիպավայր:

Ի նպաստ արեւմտահայ մշակութային արժեքների պաշտպանության ջանքերի, օգոստոսին ուխտի համար Հայաստան այցելած նախկին պոլսահայ Սիմոն Անըլյանը (ԱՄՆ, Լոս Անջելես) իր եւ իր համախոհների անունից նախաձեռնեց 2001 թ. ամառային դասընթացների, «Սփյուռք» կենտրոնի կազմակերպչական աշխատանքների նյութական նպատակաուղղված աջակցություն:

Վերջում Ս. Դանիելյանն ընդգծեց, որ աշնանից իրենք նախատեսում են արդեն հայրենի ուսուցիչների արեւմտահայագիտական հանրակրթական մասնագիտացումների երկամսյա դասընթացներ, ինչն անցյալ տարի չէր իրագործվել գումարների բացակայության պատճառով:

Նա հայտնեց նաեւ, որ ծրագրում են անցկացնել կրթական խնդիրներին նվիրված համահայկական գիտաժողով, որի նյութը դիտում են հույժ արդիական՝ «Արեւմտահայ պատմական եւ գրա-մշակութային արժեքները Հայաստանի կրթական համակարգում»: Այն կոչված կլինի բացահայտելու հայրենիքի մեջ արեւմտահայագիտության ճանաչման իրական վիճակները, թերի ու ստվերոտ կողմերը, հաղթահարելու ճանապարհին եղած խոչընդոտները:

ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Գրանցվում են բոլորը

Ռուսաստանում ՀՀ քաղաքացիների գրանցման նոր կարգի վերաբերյալ պարզաբանումներ է տալիս ՀՀ-ում ՌԴ հյուպատոս Վլադիմիր Խրուլյովը

– Պրն հյուպատոս, ինչպիսի՞ն է Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքներում եւ այլ բնակավայրերում ՀՀ քաղաքացիների հաշվառման կանգնելու կարգը եւ ինչպիսի՞ պատժամիջոցներ են կիրառվում գրանցումից ձեռնպահ մնալու պարագայում:

– 2000 թ. օգոստոսի 20-ին Ռուսաստանում ընդունվել է ՌԴ ժամանող կամ ներկայումս բնակվող օտարերկրյա քաղաքացիների եւ քաղաքացիություն չունեցող անձանց ՌԴ-ում գրանցելու վերաբերյալ ԱԳՆ հատուկ որոշում` թիվ 15 651, համաձայն որի 2001 թ. հունվարի 1-ից այն անձինք, ովքեր ՌԴ քաղաքացի չեն կամ որեւէ պետության քաղաքացիություն չունեն (փախստականներ եւ այլք- Մ. Խ.), Ռուսաստան ժամանելիս երեք օրվա ընթացքում պարտավոր են տեղի իշխանությունների ատյաններում հաշվառման կանգնել եւ ստանալ կեցության իրավունք:

Խոսքը մասնավորապես որեւէ առանձին պետության քաղաքացիներին չի վերաբերում: Որոշումը բոլորի համար է` առանց բացառության (հեռավոր արտասահմանի եւ քաղաքացիությունից զուրկ անձանց Ռուսաստան մուտքի վիզան գրանցում այլեւս չի ենթադրում- Մ. Խ.): Բացի այդ, աշխատանքի նպատակով ՌԴ տարածք ժամանող յուրաքանչյուր ոք, ոչ ՌԴ քաղաքացի, ռուսաստանյան օրենսդրության համաձայն, պարտավոր է աշխատանքային գործունեության թույլտվություն ունենալ, որը տրվում է նույն սկզբունքով` ըստ բնակության կամ աշխատանքի վայրի:

Ռուսաստան մասնավոր հրավերով ժամանող անձինք պարտավոր են կամ համապատասխան հրավերն ունենալ եւ կամ գրանցվել: Իրադրությունն այժմ այսպիսին է: Հյուրընկալողի ներկայանալը ՆԳ անձնագրային բաժին եւ իր տանը գրանցելու համաձայնությունը հաստատելը պարտադիր են եւ հասկանալի. պատկերացրեք, անձնագրային բաժին է գալիս մեկը եւ հայտարարում, թե տանտերն իր գրանցվելուն չի առարկում, մինչդեռ այդ ընթացքում վերոհիշյալ տանտերը կաղկղված է: Այլընտրանքային տարբերակ է գրավոր նոտարական համաձայնություն ձեւակերպելը: Այդ դեպքում անհրաժեշտ չէ տանտիրոջ անձնագրային բաժին անձամբ ներկայանալը:

Վերոհիշյալ օրենքի յուրաքանչյուր դրույթի խախտման պարագայում հինգապատիկ նախատեսվում է վարչական տույժ, որի չափերն արդեն տեղային իշխանություններից յուրաքանչյուրն առանձին դեպքերում յուրովի է հաստատում:

Կարեւոր է քաղաքացիություն չունեցողների հարցը: Նախկին Խորհրդային Միության այն քաղաքացիները, ովքեր ներքին հակամարտության հետեւանքով լքել են իրենց մշտական բնակության վայրերը (Հայաստանի պարագայում այդ կարգավիճակն ունեն Ադրբեջանից ոչ իրենց կամքով եկածները, ներկա դրությամբ ունեն Հայաստանում տրվող անցաթղթեր եւ անձը հաստատող փաստաթղթեր` կարմիր եւ կապույտ գույնի, թեեւ ո՛չ ՀՀ քաղաքացի են եւ ո՛չ էլ Ադրբեջանի կամ մեկ այլ հանրապետության քաղաքացի), համաձայն ՌԴ ներքին օրենսդրության, Ռուսաստան մուտք գործել կարող են միմիայն վիզայով:

Խոսքն իրենց անցաթղթերի վավերականությանը չի վերաբերում, այլ այն հանգամանքին, որ այսօր իրենք քաղաքացի չեն եւ ըստ այդմ ենթակա են ՌԴ օտարերկրյա եւ քաղաքացիություն չունեցող անձանց ելք ու մուտքի վերաբերյալ օրենքին: ՌԴ-ում բնակվող անձանց հրավերով կամ որպես ուսանող գալով` կարող են ստանալ վիզա: Անհրաժեշտ է ունումը, ատիրանտուրան հաստատող տեղեկանք` տվյալ բուհի հրավերը կամ ՌԴ-ում բնակվող բարեկամների հրավերի պաշտոնական բլանկը, որով տրվում է վիզան:

Տուրիստական վիզան հնարավոր կլիներ, եթե Հայաստանում գործեին ռուսաստանյան տուրիստական կազմակերպությունների մասնաճյուղերը, քանի որ տեղի տուրիստական ֆիրմաները չեն վայելում Ռուսաստանի վստահությունը: Հասկապես վաս եմ պատկերացնում այն, որ փախստականը ժամանում է Ռուսաստան որպես տուրիստ:

– ՌԴ մաքսային եւ անձնագրային բաժինների աշխատակիցներն իրավունք ունե՞ն ՀՀ քաղաքացիներից անձնագրի նոտարական թարգմանություն պահանջելու:

– Հարցը բավականին տարակուսանքներ է առաջացրել: Ռուսաստանում անօրինաբար պահանջում են անձնագրերի ռուսերեն թարգմանություն ո՛չ միայն Հայաստանից, այլեւ իրենց ազգային անձնագրերն ունեցող մերձավոր արտասահմանի մյուս հանրապետությունների քաղաքացիներից: Մինչդեռ ոչ ոքի մտքով չի անցնի Շվեդիայի կամ Ֆինլանդիայի քաղաքացուց անձնագրի ռուսերեն տարբերակ պահանջել:

Օտարերկրյա քաղաքացիների ՌԴ-ում մնալու վերաբերյալ ԱԳՆ որոշման համաձայն անձնագրի թարգմանություն չի պահանջվում: Բոլոր խախտումներն արդյունք են տեղի իշխանությունների ինքնագործունեության, եւ դրանք հարկ է բողոքարկել տեղի իշխանությունների ատյաններում` նշելով օրինազանցություն կատարողի անունը եւ պաշտոնը:

– Եթե ՀՀ քաղաքացին, ասենք, ծրագրել է ճանապարհորդել ՌԴ մի շարք քաղաքներով, այցելել Ռուսաստանի տեսարժան վայրեր, գնումներ կատարել եւ այլն, նշանակո՞ւմ է արդյոք, որ իր արձակուրդն անխուսափելիորեն խափանվելու է ՌԴ յուրաքանչյուր քաղաքում` անձնագրային բաժինների անվերջ հերթերով: Ինչո՞վ է պայմանավորված ՌԴ-ում գրանցման կարգի բյուրոկրատացումը:

– Մեր երկրների միջեւ գործում է վիզայազուրկ կարգ: Ըստ այդմ` ՀՀ յուրաքանչյուր քաղաքացի ազատ է Ռուսաստանով ճամփորդելու, եթե նման հնարավորություն ունի: Մինչդեռ ինքնուրույն մեկնողն իր մասին, այնուհանդերձ, պարտավոր է տեղեկացնել Հայաստանի հյուպատոսությունը, օրինակ, եթե ուղեւորվում է Մոսկվա: Այդ դեպքում իր անձնագրում կլինի գրանցումը հաստատող դրոշմ: Այդպես գրագետ կլիներ: Եվ նրա համար այդ դեպքում պատասխանատու է դառնում ՌԴ-ում ՀՀ հյուպատոսը:

Գրանցման համակարգ գործում է շատ երկրներում, թեեւ իրագործվում է տարբեր եղանակով: Ռուսաստանում վերջինիս բարդացումը հիմնականում պայմանավորված է բարդ քրեական իրադրությամբ: Համոզված եմ, որ ճանապարհորդն իրեն ավելի հանգիստ է զգում, երբ գրանցվել է, թեեւ հաշվառման արարողակարգն ինքնին հսկայածավալ է. անհրաժեշտ է լինում վատնել շատ ուժ, ժամանակ եւ նյարդեր: Ինչեւէ, օրենքն այսօր դա է:

– Ռուսաստանի Դաշնություն գործուղվող կամ, ասենք, գիտաժողովների մեկնող ՀՀ քաղաքացիները չե՞ն ազատվում գրանցվելու պարտականությունից: Առավելապես մտերիմների հիվանդության, վախճանի, տխրալի այլ պարագաներում ՌԴ կարճատեւ մեկնողների համար որքանո՞վ հարմար էք համարում գրանցման նոր կարգը:

– Տխրալի հանգամանքների բերումով մերձավոր արտասահմանից ժամանողները ՌԴ-ում չեն հաշվառվում: Նրանք ազատ են այդ պարտավորությունից:

Այն անձինք, ովքեր ՌԴ ժամանում են գործուղման, գիտաժողովի եւ այլ գործերի բերումով, իշխանության ատյաններում, որպես կանոն, չեն գրանցվում. պարզապես պետք է հավաստամագրվեն հյուպատոսական բաժնում` պաշտոնական անձինք կարող են ներկայացնել գործուղման տեղեկանքը կամ համապատասխան իրավական անձի հրավերը: Թերեւս Ռուսաստանում իրավիճակը երբեմն այնպիսին է, երբ սեւ մազեր, աչքեր ունեցողներին գրեթե ամեն քայլափոխի կանգնեցնում են, տարբեր հարցեր տալիս, պահանջում հնարավոր եւ անհնար բոլոր փաստաթղթերը: Թեեւ ճաղատներին կամ շեկերին նույնպես ստուգում են: Տվյալ ծառայությունը կատարում է իր աշխատանքը եւ, ինչ խոսք, հարկ է գրանցմանը վերաբերող բոլոր փաստաթղթերը ներկայացնել:

– ՌԴ շտապ մեկնելու անհրաժեշտության դեպքում ՀՀ քաղաքացիները հաշվառման կարգի փոփոխություններին ինչպե՞ս եւ որտե՞ղ կարող են տեղեկանալ:

– Տեղեկություն, իհարկե, կարող է տալ ՌԴ ներկայացուցչությունը` իր անմիջական պարտականությունն է այդ, ինչպես նաեւ հեռավոր արտասահմանի հյուպատոսական բաժինները: Պարզապես դրան դեռ չենք ընտելացել, ժամանակին ունեցել ենք ընդհանուր տարածք, մարդիկ տեղափոխվում էին առանց մտահոգվելու, եւ նույնիսկ հացի գինն ամենուրեք նույնն էր: Ներկայումս հանրապետություններից շատերում գործում են բոլորովին տարբեր օրենսդրություններ, այդ թվում` կեցության վերաբերյալ:

ՄԱՐԻԱՄ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Հ. Գ. Ի դեպ, Ռուսաստան կարճ ժամկետով հաճախակի մեկնողներին պրն հյուպատոսը խորհուրդ է տալիս ձեւակերպել երեք տարվա կեցության արտոնություն հենց առաջինկա այցի առիթով եւ աղա մյուս ուղեւորությունների հոգսերից զերծ մնալ:

Իրանի դիրքորոշումը մոտ է ռուսականին

ԲԻՇՔԵԿ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Առափնյա երկրների կողմից Կասպիցի շահագործման հարցում Իրանի դիրքորոշումն ավելի մոտ է ռուսականին», հայտարարել է Իրանի ԱԳՆ ղեկավար Քամալ Խարազին: Ըստ պաշտոնական այցով Կիրգիզիայում գտնվող պաշտոնական Թեհրանի արտաքին քաղաքական գերատեսչության ղեկավարի, ծովի պաշարների շահագործումը հարկավոր է սկսել միայն առափնյա երկրների միջեւ համաձայնագրերի ստորագրումից հետո, հաղորդում է "Kaz.today" գործակալությունը:

Տեղեկատվության ասպարեզում նոր արաբական մարտավարություն

Արաբական աշխարհի տեղեկատվության նախարարները Պաղեստինի նախագահ Յասեր Արաֆաթի հետ համաձայնության են եկել 1 մլն դոլար հատկացնելու Իսրայելի դեմ պայքարում պաղեստինյան զանգվածային լրատվամիջոցների հնարավորությունները բարելավելու համար, հաղորդում է «Սիրիա թայմս» օրաթերթը:

Արաբական լիգայի խոսնակ Հանան Աշրաուին այդ առթիվ նշել է, որ ծրագրին մասնակցելու են բոլոր արաբական երկրները` պայքարելու պաղեստինյան հարցի վերաբերյալ Իսրայելի զրպարտությունների եւ հերյուրանքների դեմ:

«Ներկայումս Իսրայելը խորտակում է ոչ միայն խաղաղության գործընթացը, այլեւ դրա հիմքերը», ասել է նա, ավելացնելով, որ նախատեսված 1 մլն գումարը լիովին բավարար է իրագործելու ծրագիրը, որի նպատակն է ազդել հանրային կարծիքի վրա հատկապես Մ. Նահանգներում: Ըստ լրատվության, գումարի մի մասը ծախսվելու է անգլիատառ թերթերում հակամարտության մասին անաչառ տեղեկություններ տպագրելու, իսկ մի մասն էլ` քարոզչական հայտարարությունների վրա:

Արաբ 14 նախարարների ներկայությամբ Կահիրեում անցկացված Արաբական լիգայի խորհրդաժողովը վճռական քայլեր է մշակել իսրայելական քայքայիչ լրատվությանը հակազդելու համար: Եգիպտոսի լրատվության նախարար Աղնան Օմրանը, ընդգծելով պաղեստինցիներին սպառնացող վտանգը, կոչ է արել տեղեկատվության ասպարեզում ցուցաբերել միասնական կեցվածք` պայքարելու սիոնիստական մեքենայությունների դեմ: Այդ դեպքում Իսրայելին նեցուկ կանգնող շատ երկրներ կվերանայեն իրենց դիրքորոշումը, հույս է հայտնել նա:

Սոֆիայում Ֆրանսիայի դեսպանատունն այցագրեր էր վաճառում

Սոֆիայում Ֆրանսիայի դեսպան Դոմինիկ Շասարը մեծ հաջողություն ուներ: Լինելով լավ ջութակահար, նա հաճախ բացում էր բարձրաշխարհիկ երեկույթներ եւ ինքն էլ մի քանի սոնատ էր կատարում: Բայց օգոստոսին` 2,5 տարվա պաշտոնավարումից հետո Ֆրանսիա վերադառնալով` Շասարը հայտնվեց այցագրերի վաճառքի հետ կապված խայտառակ պատմության մեջ, որին ինքն անտեղյակ է ձեւանում: «Լիբերասիոն» թերթն այդ պատմությունը համեմատում է դետեկտիվ վեպի հետ:

Իրադարձությունների կենտրոնում հյուպատոսական բաժնի աշխատակից Ոյուդի Դեմանժն է, որն իր բուլղարուհի կողակցին հետը բերել էր Ֆրանսիա: Կարեւոր դեր ունի նաեւ Սոֆիայում բնակվող ֆրանսիացի ձեռնարկատեր Բեռնար Կեն, որն ամուսնացած է բուլղարուհու հետ եւ աշխատանքային այցագրերով տասնյակ պոռնիկների Ֆրանսիա է ուղարկել «ստաժավորման»: Բացի դրանից, բացահայտվել են կեղծ փաստաթղթերի հիման վրա այցագրերի հանձնման հազարավոր փաստեր:

Ամեն ինչ սկսվեց 2000 թ. փետրվարին, երբ Ստրասբուրգի մայթերի վրա արեւելաեվրոպացի պոռնիկների մեջ մեծամասնություն կազմող բուլղարուհիները ստուգման պահին ոստիկաններին ներկայացրին աշխատանքային այցագրերով փաստաթղթեր: Քաղաքի դատախազությունը որոշեց պարզել դրանց ծագումը: Ֆրանսիայի արտգործնախարարությունը 2000 թ. նոյեմբերին եւ 2001 թ. մարտին ստուգումներ անցկացրեց Սոֆիայի դեսպանատանը եւ ի հայտ բերեց «լուրջ խախտումներ»: Այդ տարվա մայիսին Ստրասբուրգի դատախազի տեղակալը եւ դատավորներից մեկը Սոֆիայում բացահայտեցին, որ 2000 թ. 65000 ֆրանսիական այցագիր է տրվել նախորդ տարվա 30000-ի դիմաց, ըստ որում, զգալի մասը` զբոսաշրջության ֆիրմաների կեղծ փաստաթղթերի հիմա վրա:

Այսօր քննության տակ են 4 անձ, որոնք ամբաստանվում են անօրինական այցելություններին աջակցելու եւ կավատությանն օժանդակելու մեջ: Դրանք են Ոյուդի Դեմանժը եւ իր կողակցուհին (զբոսաշրջության

գործակալ), Բեռնար Կեն եւ իր կինը: Հավանաբար, շուտով պատասխանատվության կկանչվի նաեւ դեսպան Դոմինիկ Շասարը: Ոյուդի Դեմանժը նախաքննության ընթացքում արդեն ցուցմունքներ է տվել, ասելով, որ Բեռնար Կեն Սոֆիայում հայտնի գործարար է եւ դեսպանի ընկերը, ուստի ինքը չէր կարող Կեի ուղարկած անձանց դիմումները մերժել: Բացի դրանից, ինքն օրական մինչեւ 630 այցագիր է ստորագրել եւ չէր կարող ամեն ինչ ստուգել: Դեմանժը նաեւ պնդում է, թե ինքը դեսպանին զգուշացրել է, որ փաստաթղթերի 80-90 տոկոսը կեղծ է, բայց դեսպանը պատասխանել է, թե ստուգելու միջոցներ չկան:

2000 թ. սեպտեմբերին Դեմանժի անմիջական ղեկավարը` փոխհյուպատոս Բուրսենը հետ կանչվեց Փարիզ եւ նկատողություն ստացավ: Այսօր հեռացված են հյուպատոսական բաժնի 5 բուլղար աշխատակիցները. բոլորն էլ իրենց վաստակին անհամեմատելի կյանքով էին ապրում: Ինչ վերաբերում է այսպես կոչված զբոսաշրջության ֆիրմաներին, դրանցից շատերը Սոֆիայում զբաղվում են կեղծ փաստաթղթերի վաճառքով եւ կապված են մաֆիայի հետ: Օրինակ, 500 կամ 1000 գերմանական մարկով կարելի է ձեռք բերել եկամուտներին վերաբերող կեղծ փաստաթղթեր եւ նույնիսկ ամբողջական անձնական գործեր:

Պ. Ք.

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

Մեր պատմության 1700-ամյա վայրիվերումների մեջ քրիստոնեությունը եղավ մեր ազգային ինքնությունը պահպանելու ամենազորեղ կռվաններից մեկը, իսկ Հայ առաքելական եկեղեցին դարձավ հայոց ոչ միայն հոգեւոր, այլ երբեմն պետական կյանքի կենտրոնը մեր կաթողիկոսների ջանքերի շնորհիվ: Մեր անհաստատ պետականության հոգսերը եւս շատ հաճախ են դրվել հայ եկեղեցու առաջնորդի վրա, եւ դրանով իսկ կաթողիկոսը վերհայկական կյանքում միշտ գրավել է իր յուրահատուկ ու անփոխարինելի տեղը:

Մանկարները: Հայ եկեղեցու բազմադարյա պատմության ընթացքում «Ամենայն հայոց կաթողիկոսներ» համառոտ տեղեկատու պատկերագիրքը լույս է տեսնում առաջին անգամ: Գրքի տպաքանակի մի մասը լույս է տեսել վանակաս քարե կազմով, ընկուզենու պայանով (արժեքը 30 ԱՄՆ դոլար), մնացյալը կաշվե կազմով (20 ԱՄՆ դոլար) եւ շուտով կհանվի վաճառքի: Արանք, իհարկե, շատ բարձր գներ են, եւ անշուշտ անհասանելի կլինեն շատերի համար: Գիրքը լույս է տեսել, ի դեպ, առանց առաջաբանի:

Գիրքն իր կենդանությունն է ստացել ոսկե հարթաքանդակով նվիրվեց նրան: Վեհափառ հայրապետն էլ շնորհավորելով գիրքը ստեղծողներին, շնորհակալություն հայտնեց թանկարժեք նվերների համար եւ քաջալերեց, որ սկզբնական շրջանում կասկածել է, թե հնարավոր կլինի արդյոք նման ծանր ու դժվարին գործը հաջողեցնել, իսկ երբ արդեն մի քանի շաբաթից մանրամասն ուսումնասիրել է ներկայացված էսքիզները, ոգեւորություն է ապրել եւ աջակցել է գրքի ստեղծմանը:

Շնորհավորելով ներկաներին Վեհափառ հայրապետը նշեց, որ կատարվածը յուրահատուկ, եզակի

«Ամենայն հայոց կաթողիկոսներ»

Տեղի ունեցավ գրքի շնորհանդեսը

Այդ խորհուրդն էր ներկայացված «Գիր» մատենաշարով հրատարակված «Ամենայն հայոց կաթողիկոսներ» պատկերագրքում, որի շնորհանդեսը կայացավ Սբ. Էջմիածնի Վեհարանում: Պատկերագիրքն իր մեջ ամփոփում է 1700-ամյա Հայ եկեղեցու 132 հայրապետների (Գրիգոր Լուսավորչից մինչեւ Գարեգին Բ) դիմապատկերները եւ համառոտ կենսագրականները: Ամիսներ առաջ այս գրքի հրատարակումը ձեռնարկել եւ իրենց միջոցներով իրականացրել են «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տնօրեն Վրեժ Մարկոսյանը եւ «Հայագիտակ» հրատարակչության տնօրեն Ալբերտ Իսոյանը, պատասխանատու խմբագիրն է Պետրոս Հովհաննիսյանը, բառահոդվածները գրել են Պողոս Խաչատրյանը, Սամսոն Կասվածյանը, նկարիչն է Խորեն Հակոբյանը, որոնք էլ բոլոր հանրագիտարաններից, արխիվներից եւ անձնական հավաքածուներից կարողացել են քրտնաջան աշխատանքով վերծանել մեր հայրապետների կենսագրականները եւ անգամ հազվագյուտ ու դիմանկարները:

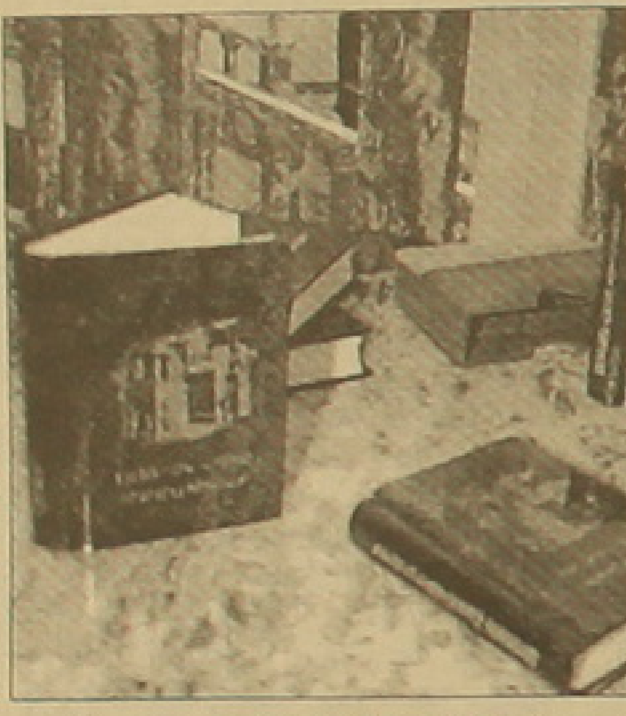

...ցել օրհնությամբ Ամենայն հայոց կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Երկրորդի, եւ շնորհանդեսի ընթացքում տեղեկացվեց, որ այդ արժեքավոր, հանրագիտարանային միակ հրատարակությունը նվիրված էր Վեհափառ հայրապետի ծննդյան 50-ամյակին, եւ գրքի առաջին օրինակը, նաեւ Հովհ. Թումանյան հաշընծիրը

գործ է. «Մեր ժողովրդի զավակները, շնորհիվ այս աշխատանքի, հնարավորություն ունեն հաղորդ դառնալու 132 մեր հայրապետների կյանքին ու գործին»: Վեհափառի տնօրինական աղոթքից հետո ներկաները տեսան գրքի հայերեն տարբերակը, որը շատ շուտով կհայտնվի գրախանութներում: Ասեմ նաեւ, որ արդեն պատրաստ են գրքի ռուսերեն ու անգլերեն հատորները, եւ երկու տարվա ընթացքում «Տիգրան Մեծ» հրատարակչությունն ընթերցողի ուշադրությանը կներկայացնի «Ամենայն հայոց կաթողիկոսներ» գրքի մեծադիր հատորը, ուր ամբողջովին զետեղված կլինեն այն բոլոր արժեքավոր փաստաթղթերն ու հոդվածները, որոնք վերաբերում են մեր 132 հայրապետների կյանքին ու գործունեությանը:

Իհարկե, արժեքավոր է նման հավաքական գրքի հրատարակումը, սակայն անհրաժեշտ էր դարձնել մատչելի ընթերցող լայն շրջանակների համար:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

ԱՌՆՈ ԲԱԲԱՋԱՆՅԱՆ-80

Խնկարկումն հիշատակի

երաժշտական բազմակողմանի բացառիկ տաղանդ, որ հորդում էր շռայլ ու ինքնաբուխ: Մարդկային էության խիստ յուրատիպ տեսակ, որն իր խորքերում ամփոփած Աստծուց տված ոգեղենությունը մշտապես պատրաստ էր բաժին հանելու իր ընկերներին, մտերիմներին, համախոհներին... Կենսախինդ ծիծաղի ու ռոկայծող սրամտության շտեմարան... Ինքնատիպ կոմպոզիտոր, որը վերափամասավորեց հայ պրոֆեսիոնալ երաժշտության գործիքային մի շարք ժանրեր... Անզուգական երգահան, որի մեղեդիների քնարական-լուսավոր արահետներով քայլեցին-թեւածեցին համայն խորհրդային երկրի եւ հայոց սփյուռքի մի քանի երիտասարդ սերունդներ... Փայլուն դաշնակահար, որի պիրկ, բայց այնքա՜ն նուրբ մատների ներքո ամեն անգամ նորովի արարվող հերոսական բալլադը նույնքան հերոսական էր, որքան իր ապրած, մաքառած կյանքը...

Այն, որն արտաքին հայացքից զուգե եւ անհոգս ու թեթեւ էր թվում... Իսկ իրակա՞նում... Իրականում հագեցված էր զսպված արվեստագետին եւ հայոց հող ու ջրի ծնունդ զավակին հատուկ ներքին դրամաներով, վայրիվերումներով, ըմբոստացող պոռթկումներով, երջանկալից թռիչքներով...

Առնո Բաբաջանյանը... Նրա հեռանալը նույնքան անպարագիծ էր, ոչ մի «կանոնների» մեջ չպարփակվող, որքան եւ նրա բարդ ու գեղեցիկ, լիարժեքորեն ապրած կյանքը: Հեռացավ՝ թողնելով ճանաչողների եւ սիրողների հոգիներում անդառնալի կորստյան ցավ եւ հավերժականորեն ծփացող խնկարկումն հիշատակի...

Եվ երեկ ներկա եղանք մեծանուն կոմպոզիտոր, ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստ, ԽՍՀՄ պետական մրցանակների դափնեկիր Առնո Բաբաջանյանի ծննդյան 80-ամյակին նվիրված գիտաժողովին: Նախաձեռնողներն ու կազմակերպիչներն էին ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտը, Հայաստանի կոմպոզիտորների եւ երաժշտագետների միությունը, «Առնո Բաբաջանյան» հիմնադրամի Հայաստանի մասնաճյուղը:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահության դահլիճում կայացած սույն գիտաժողովն իր օրակարգում ամփոփեց Առնո Բաբաջանյան կոմպոզիտորի եւ դաշնակահարի ստեղծագործական մեկնակետային եւ կարեւորագույն միտումները, այդ թվում ժառանգության, ժամանակակից ընկալումների, նոր ոճի ակունքների, ջութակի սոնատի, երգերի մեղեդային ոլորտի (եւ այլ) վերաբերյալ, որոնք ներկայացվեցին երաժշտագետներ, պրոֆեսորներ Գ. Գյոդակյանի, Ա. Ս[illegible]յանի, Շ. Ափոյանի, Ժ. Զուրաբյանի, Ս. Սարգսյանի, Ա. Բուդաղյանի, Ի. Զոլոտովայի, Ս. Ամատունու կողմից:

Իսկ այսօր՝ սեպտեմբերի 7-ին, գիտաժողովը տեղի է տալու «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահում սկսվող երաժշտական փառատոնին:

Երեւանյան զմայլելի աշնան մթնոլորտում օրեր շարունակ հնչելու է Առնո Բաբաջանյանի զմայլելի երաժշտությունը: Օրեր շարունակ մեզ հետ է լինելու Առնոյի հոգին եւ ականջներիս է լսելի է լինելու նրա փոքր-ինչ խռպոտ, բամ ու ոգեղեն ձայնը. «Տղերք, կյանքն այնքա՜ն հրաշալի է, որ չգիտես՝ ստեղծագործես, թե պարզապես ապրես»:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Միջազգային ֆիլմերի փառատոն Ալեքսանդրիայում

Չորեքշաբթի Ալեքսանդրիայում (Եգիպտոս) բացվել է միջազգային ֆիլմերի 17-րդ փառատոնը, որին մասնակցում են 37 երկրներ, այդ թվում 14 միջերկրածովյան (Եգիպտոս, Սիրիա, Լիբանան, Ալժիր, Հորդանան, Թունիս եւ այլն): Հնդիկ դերասանուհի Գայա Բադանի գլխավորած ժյուրիի դատին են ներկայացվելու 65 ֆիլմեր, որոնց թվում, ըստ արաբական «Էլ Բաաս» օրաթերթի, չի լինելու ամերիկա-իսրայելական համատեղ արտադրության մի ֆիլմ, որն արծարծի իսրայելա-պաղեստինյան հարաբերությունները հակաարաբական տեսանկյունից: «Սա, գրում է թերթը, 10-րդ տարին է, որ իսրայելցիները զուր ջանքեր են գործադրում մասնակցելու փառատոնին»:

Փառատոնի կազմակերպիչներն այս տարի որոշել են պատվել արաբ անվանի դերասանուհի Ֆաթեն Համամային, որպես անցած դարի լավագույն դերասանուհու, միջազգային համբավի արժանացած արաբ գրող Նագիբ Մահֆուզին, որպես արաբական կինոյին լավագույն սյուժեներով օժանդակած հեղինակի եւ հանրահռչակ երաժիշտ Մուհամեդ Աբդել Վահաբին, որպես անցած դարի արաբ լավագույն երգահանի:

Մրցանակների թվում հատկապես առանձնացվել են երկուսը՝ առաջինը (Ֆաթեն Համամայի անվան) տրվելու է Միջերկրականի երկրների լավագույն դերասանուհուն, իսկ երկրորդը (վաղամեռիկ եգիպտացի դերասանուհի Սոադ Հոսնիի անվան)՝ եգիպտական ֆիլմերի լավագույն դերասանուհուն:

Փառատոնը տեւելու է մինչեւ սեպտեմբերի 11-ը:

Հ. Օ.

Լոկ տառապողը գիտե...

Վարուժան Վարդանյանի նկարների ցուցահանդեսը

Նրա մասը միշտ մեր կյանքի երակին է, որովհետեւ մեր կյանքի տրոփյունն իր մեջ է միշտ, ու միշտ էլ նա հիշեցնում է այս մասին: Ամիսներ շարունակ մտնում է իր արարումների խուցը, իր մենաստանը, բայց միշտ գիտե, թե ինչ է պետք դրսում քափառողներին ու միշտ հիշեցնում է այս մասին: Ու երբ դուրս է գալիս չարչարանաց իր մենավորությունից՝ իր խաչը շալակած, մեզ պատմում է մեր տառապանքների մասին: Հաշտ չէ աշխարհի հետ («...Եվ ես տեսա մարդկանց եւ առավել տրտմեցի, որ այդ էր ընդամենը, եւ չկար մեկը նրանցից, որ մեղմեր իմ հոգու ցավը», ասել է ինքը): Եվ սա գիտակցելով՝ ինքն է փորձում տանել մեզ բաժին հասած խաչը: Իր նկարներում նա պատմում է քարքարոտ այս կյանքի անկյուններում պահված վտանգների մասին: Սակայն սոսկ չի պատմում: Փորձում է մեզ փրկել որոգայթներից, քանզի լոկ տառապողը գիտե տառապանքի չափը: «Արվեստանոցն իր հանքահորն է, իր տաճարանկիր վայրն է, իր բախտավորությունն է, իր երջանկությունն է: Ու ահա այս տաճարավայրից դուրս է գալիս իր արվեստը», գրող Ռուբեն Հովսեփյանն է ասում:

Այս ամենը նկարիչ Վարուժան Վարդանյանն է, նա, ով «Հայարտ» կենտրոնում կրկին ցուցահանդես է բացել, կրկին իրեն է ներկայացնում մեզ ու մեզ պատմում է մեր մասին:

75 աշխատանք է ներկայացված այս անգամ, 75 մտորում մեր խաչելության մասին (ցուցահանդեսն այդպես էլ կոչվում է՝ «Խաչելություն»): Վարուժան Վարդանյանը տարիներ շարունակ տարել է այս գաղափարն իր մեջ, եղել է այն հազվագյուտ արվեստագետներից մեկը, ով համարձակվել է դիմել քրիստոնեության թեմային՝ դեռեւս խորհրդային արվեստի ծանր քարը զգալով իր ուսերին: Բայց քանի որ ուսերը պինդ էին ու պինդ են, ու քանի որ նրան տապալելը դժվար, անհնար է եղել, հիմա եկել ու ծիգ կանգնել է մեր առջեւ: Արտիստի իր կեցվածքը հաճախ նրան հարձակումների թիրախ է դարձրել, սակայն դիմացել ու դիմանում է նաեւ այդ հարձակումներին՝ համոզված, որ իր առաքելությունն անդավաճան է եւ հետո եկողներին իր արվեստն է թողնելու:

Ներկայացված աշխատանքների թվում մի գործ կա, որն անմիջապես գրավեց ուշադրությունս. «Արատավոր մարդիկ Հիսուսին տանում են խաչելու»: Աստվածաշնչյան խոսքը հիշեցի անմիջապես. «Իսկ դատավորներն ովքե՞ր են...»: Եվ մեզանից ամեն մեկի դեպքում, եւ Վարուժան Վարդանյանի պարագայում կարելի է այս խոսքը կիրառել: Ամեն մի ճշմարիտ արվեստագետ իրեն հենց խաչակրի տեսքով է ներկայացնում: Եվ որքանով դա ճշմարիտ է, այնքանով մեծ է դառնում արվեստի նվիրյալը, այս դեպքում՝ նկարիչը:

Ամեն մեկս երամից պոկվելու իր կերպն ունի: Վարուժան Վարդանյանը ջոկվում է իր ինքնավստահությամբ, որը հաճախ ջղայնացնում է շատերին: Սակայն դա իր՝ Վարուժանի համար անկարեւոր է, որովհետեւ, ի վերջո, նա լավ գիտե իր գինը: Աշխարհիկ իրականության հետ հազար ու մի թելով կապված մարդու միակ բնակատեղին ի վերջո այն ճգնարանն է, ուր ինքն իր համար ու ժամանակների համար բացվում է ամբողջովին:

Կենսագրական փաստերից հայտնի է, որ գեղանկարիչ Վարուժան Վարդանյանը սկսել է ցուցադրվել 1967 թվականից: 1976-ից նա Հայաստանի նկարիչների միության անդամ է: Նրա աշխատանքները ցուցադրվել են աշխարհի շատ երկրներում: «Վարուժան Վարդանյան» ստորագրությամբ նկարները տեղ են գտել Մոսկվայի Տրետյակովյան պատկերասրահում, Հայաստանի պետական պատկերասրահում, ժամանակակից արվեստի թանգարանում, արտերկրի մի շարք պատկերասրահներում, մասնավոր հավաքածուներում: Այս ցուցահանդեսին ներկայացված աշխատանքները վերջին մեկ-մեկուկես տարում են ստեղծվել:

– Վարուժան Վարդանյանին ես կհամեմատեի մի բնատուր, տաղանդավոր գյուղացու հետ, ասում է Գեղարվեստի ակադեմիայի ռեկտոր Արամ Իսաբեկյանը, որը Աստծո շնորհ ունի իր այգին մշակելու: Եվ ունի դրա ուժն ու կարողությունը, նաեւ կորովն ու խելքը, որովհետեւ մարդ պետք է իմանա, թե ինչը, երբ եւ ինչպես: Վարուժան Վարդանյանը դա գիտե:

Վարուժան Վարդանյանի խոսքերով. «Նկարչությունն ընթացք է, եւ նրա մեջ չպետք է փնտրել ոչ երեկը, ոչ այսօրը, ոչ էլ վաղը», այսինքն՝ ժամանակային ու տարածական չափումներից դուրս է արվեստի այդ տեսակը (իր կարծիքով՝ գոնե իր նկարչությունը), եւ դա հոգեկան չափումների է սոսկ ենթակա:

«Հայարտ» մշակութային կենտրոնում բացված Վարուժան Վարդանյանի անհատական ցուցահանդեսն իսկապես կարեւոր իրողություն դարձավ մեր մշակութային կյանքում:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Ինքնադրսեւորումներ

Մայրաքաղաքի երեկվա օրը մշակութականացված էր բավականին՝ ցուցահանդեսներ, գրքերի շնորհանդեսներ, շնորհավորանքներ, բարեմաղթանքներ, ծաղիկներ ու ժպիտ...

ՄԱԿ-ի գրասենյակում կազմակերպված լրագրող Վանիկ Սանթրյանի գեղանկարչական աշխատանքների ցուցահանդեսի մթնոլորտն էլ այդպիսին էր՝ ջերմ ու անկեղծ, ընկերների ու մերձավորների հաճելի ներկայությամբ: Մեր հասարակության մեջ իբրեւ լրագրող է հայտնի Վանիկ Սանթրյանը, որը զբաղվել է նաեւ գրականությամբ: Երեկվա ցուցահանդեսը վկայությունն էր նրա նախասիրությունների բազմազանության: Չլինելով պրոֆեսիոնալ՝ նրա գեղանկարչական աշխատանքներն արված են սիրով, գույնի, բնության վառ, կենսաթրթիռ զգացողություններով, նաեւ մեղմությամբ («Ծաղկաձորյան էլեգիա», «Կարմիր իրիկնամուտ», «Քարավան»):

Ցուցահանդեսում ելույթ ունեցողները ջերմորեն արձագանքեցին Վանիկ Սանթրյանի աշխատանքներին: Հանրագիտարանի գլխավոր խմբագիր Հովհաննես Այվազյանը հիշեց մեր առաջին հանրապետության կրթության նախարար Նիկոլ Աղբալյանի խոսքը, թե հայրենիքը կառուցում են բոլոր այն մարդիկ, ովքեր քարը դնում են քարի վրա: Այդ մարդկանցից է Վանիկ Սանթրյանը, որ տարբեր ուղղություններով է քարը քարի վրա դնում: Իսկ Դանիել Երաժիշտն արվեստագետին համեմատեց հողի հետ (ըստ Ու. Ուիթմենի): Հողը որքան էլ առաթուր, այնուամենայնիվ, փոխարենը ծաղիկ է տալիս. «Այս մտքին ծայնակցում էր դանիացի փիլիսոփա Ս. Կիերկեգորը, որ ասում էր, թե արվեստագետը մի արարած է, որի շուրթերն այնպես են կերտված, որ երբ նրան հարվածում են, եւ նա ցավից ճչում է, քաղցր երգ է ծնվում: Եվ ժողովուրդն ասում է՝ հարվածեք, ծեծեք նրան, որ հարատեւի այդ քաղցրությունը:

Իսկ ընդհանրապես, արվեստագետները երկրի աղն են, որ իմաստավորում են մեր գոյությունը, հոգեկանություն հաղորդում մարդկանց»:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Մարզական

Ուսանելի պարտություն

Ուկրաինա–Հայաստան՝ 3–0 (1–0)

Լվով, «Ուկրաինա» մարզադաշտ, 5-ը սեպտեմբերի, 27 հազար հանդիսական:

Մրցավար՝ Լ. Լոիզով (Կիպրոս):

Ուկրաինա–Յուրի Վիրտ, Օլեգ Լուժնի, Անդրեյ Նեսմաչնի, Ալեքսանդր Գոլովկո, Վլադիսլավ Վաշչուկ, Սերգեյ Սերեբրեննիկով (Սերգեյ Շիշչենկո, 65), Անդրեյ Շեւչենկո, Դմիտրի Պարֆյոնով, Գեննադի Զուբով (Սերգեյ Պոպով, 46), Ալեքսանդր Մելաշչենկո (Անդրեյ Վորոբեյ, 74), Սերգեյ Ռեբրով:

Հայաստան- Ռոման Բերեզովսկի, Երվանդ Սուքիասյան, Կարեն Դոխոյան (Արարատ Հարությունյան, 82), Սարգիս Հովսեփյան, Հարություն Վարդանյան, Ռոմիկ Խաչատրյան, Արթուր Պետրոսյան, Արկադի Դոխոյան, Ալբերտ Սարգսյան, Արմեն Շահգելդյան (Հայկ Հակոբյան, 70), Անդրեյ Մովսիսյան:

Գոլերը՝ Շեւչենկո (13), Վորոբեյ (86, 90):

Զգուշացվեց Ռեբրովը:

Հանդիպման արդյունքը իսկական նշանակություն ուներ ուկրաինացիների համար, որոնք բավական ակտիվ սկսեցին հանդիպումը: 10-րդ րոպեին Բերեզովսկին դժվարությամբ կասեցրեց Շեւչենկոյի հեռահար հարվածը, սակայն 3 րոպե անց նա արդեն անկարող էր փրկել դրությունը: Շեւչենկոն տուգանային հարվածով, մրցակցի կենդանի պատի վրայով, ինչպես նա դա արել էր թիմերի երեւանյան խաղում, վարպետորեն գնդակն ուղարկեց դարպասի հեռավոր անկյունը:

Բաց թողած գոլից հետո հյուրերը զգալիորեն ակտիվացան: Չգիտեմ ինչու, այդ օրը մեր հավաքականը բաց ֆուտբոլ էր խաղում մեծ ուժերով նետվելով հարձակման: Իսկ ընդմիջումից հետո բավական ժամանակ հյուրերը տիրում էին նախաձեռնությանը, որն ինքնակամ մրցակցին էին զիջել ուկրաինացիները՝ մեծ ուժերով նահանջելով սեփական կիսադաշտը: Ցավոք, այս էլ որերորդ անգամ հայ ֆուտբոլիստներն անկարող են լինում օգտագործել գոլային նպաստավոր պահերը: Իսկ այդպիսիք ներկայացան, սակայն վրիպեցին Սարգսյանը, Մովսիսյանը, Պետրոսյանը: Իսկ ահա դաշտի տերերը տակտիկապես ճիշտ կառուցելով խաղը, խաղավերջում հիանալի օգտագործեցին այն սակավաթիվ գոլային պահերից երկուսը, որ նրանք ստեղծեցին ողջ հանդիպման ժամանակ: Աչքի ընկավ փոխարինման դուրս եկած Վորոբեյը: Ճիշտ է, հանուն արդարության պետք է նշել, որ հաշիվը բնավ էլ ռեալ չի արտացոլում ուժերի հարաբերությունը խաղադաշտում, սակայն պարտությունն իրոք որ ուսանելի է մեր ընտրանու համար, որը կրկին հանգրվանեց աղյուսակի վերջին հորիզոնականում:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՇԱՐ

Երրորդ ուղեգիրը Շվեդիայի հավաքականին

Ռոման Վասիլյուկի ֆուտբոլային «պոկերը»

Ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության եվրոպական գոտու ընտրական մրցաշարի նախավերջին տուրն անվանեց եզրափակիչի եւս մեկ մասնակցի: Ուղեգիրը նվաճած Լեհաստանի եւ Իսպանիայի հավաքականներին միացավ Շվեդիայի ընտրանին, որը հյուրընկալվելիս հույժ կարեւոր հաղթանակ տոնեց Թուրքիայի ֆուտբոլիստների նկատմամբ: Թուրքերը զբաղեցրին 2-րդ տեղը:

Մեր ֆուտբոլասերներին, անշուշտ, առաջին հերթին հետաքրքրում են ընտրական 5-րդ խմբի արդյունքները: Բելառուսի հավաքականը սեփական հարկի տակ 4–1 հաշվով համոզիչ հաղթանակ տարավ լեհերի նկատմամբ: Բոլոր գնդակներն էլ մրցակցի դարպասն անցկացրեց Մոսկվայի «Սպարտակի» հարձակվող Ռոման Վասիլյուկը, ապացուցելով, որ Էդուարդ Մալոֆեեւը սխալվել էր իրեն ուկրաինացիների հետ խաղին հավաքականում չընդգրկելով:

Ուելսի թիմի նկատմամբ կարեւոր հաղթանակ տոնեցին նորվեգացիները (3-2): Ընդ որում, առաջին խաղակեսից հետո 2–1 հաշվով խաղը շահում էին հյուրերը, որոնց կազմում երկրորդ դեղին քարտը ստանալով ստիպված էր խաղադաշտը թողնել Ռայան Գիգզը: Նորվեգացիները խույս տվեցին վերջին տեղից՝ այն ի պահ հանձնելով Հայաստանի ընտրանուն:

Ահա կայացած մյուս հանդիպումների արդյունքները

1-ին խումբ

Հարավսլավիա–Սլովենիա՝ 1–1, Լյուքսեմբուրգ–Շվեյցարիա՝ 0–3, Ֆարերներ–Ռուսաստան՝ 0–3:

2-րդ խումբ

Հոլանդիա–Էստոնիա՝ 5–0, Կիպրոս–Պորտուգալիա՝ 1–3:

3-րդ խումբ

Չեխիա–Մալթա՝ 3–2, Բուլղարիա–Դանիա՝ 0–2, Հս. Իռլանդիա–Իսլանդիա՝ 3–0:

4-րդ խումբ

Թուրքիա–Շվեդիա՝ 1–2, Սլովակիա–Մոլդովա՝ 4–2, Ադրբեջան–Մակեդոնիա՝ 1–1:

6-րդ խումբ

Սան Մարինո–Խորվաթիա՝ 0–4, Բելգիա–Շոտլանդիա՝ 2–0:

7-րդ խումբ

Լիխտենշտեյն–Իսպանիա՝ 0–2, Ավստրիա–Բոսնիա՝ 2–0:

8-րդ խումբ

Վրաստան–Լիտվա՝ 2–0, Հունգարիա–Ռումինիա՝ 0–2:

9-րդ խումբ

Անգլիա–Ալբանիա՝ 2–0, Ֆինլանդիա–Հունաստան՝ 5–1:

1-ին խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ռուսաստան	9	6	2	1	14–5	20
2. Սլովենիա	9	4	5	0	14–9	17
3. Հարավսլավ	9	4	4	1	16–6	16
4. Շվեյցարիա	9	4	2	3	18–8	14
5. Ֆարերներ	9	2	1	6	6–20	7
6. Լյուքսեմբուրգ	9	0	0	9	2–22	0

2-րդ խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Պորտուգալիա	9	6	3	0	28–7	21
2. Իռլանդիա	9	6	3	0	19–5	21
3. Հոլանդիա	9	5	2	2	26–9	17
4. Էստոնիա	9	2	2	5	10–21	8
5. Կիպրոս	9	2	2	5	13–27	8
6. Անդորրա	9	0	0	9	5–32	0

3-րդ խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Դանիա	9	5	4	0	16–6	19
2. Չեխիա	9	5	2	2	14–8	17
3. Բուլղարիա	9	5	2	2	14–9	17
4. Իսլանդիա	9	4	1	4	14–14	13
5. Հս.Իռլանդիա	9	2	2	5	10–12	8
6. Մալթա	9	0	1	8	4–23	1

4-րդ խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շվեդիա	9	7	2	0	17–3	23
2. Թուրքիա	9	5	3	1	15–8	18
3. Սլովակիա	9	4	2	3	11–9	14
4. Մակեդոնիա	9	1	4	4	11–13	7
5. Մոլդովա	9	1	3	5	6–17	6
6. Ադրբեջան	8	1	2	6	4–14	5

5-րդ խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Լեհաստան	9	6	2	1	20–10	20
2. Ուկրաինա	9	4	4	1	12–7	16
3. Բելառուս	9	4	3	2	12–10	15
4. Նորվեգիա	9	1	4	4	8–13	7
5. Ուելս	9	0	6	3	9–12	6
6. Հայաստան	9	0	5	4	6–15	5

6-րդ խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բելգիա	7	5	2	0	25–5	17
2. Խորվաթիա	7	4	3	0	14–2	15
3. Շոտլանդիա	7	3	3	1	10–5	12
4. Լատվիա	7	1	1	5	4–14	4
5. Սան Մարինո	8	0	1	7	3–30	1

7-րդ խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իսպանիա	8	6	2	0	21–4	20
2. Ավստրիա	7	4	2	1	9–7	14
3. Իսրայել	7	3	2	2	10–6	11
4. Բոսնիա	7	1	2	4	7–12	5
5. Լիխտենշտեյն	7	0	0	7	0–18	0

8-րդ խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իտալիա	7	5	2	0	15–3	17
2. Ռումինիա	7	5	0	2	9–6	15
3. Վրաստան	7	3	0	4	11–11	9
4. Հունգարիա	7	2	2	3	14–12	8
5. Լիտվա	8	0	2	6	3–20	2

9-րդ խումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Անգլիա	7	5	1	1	14–4	16
2. Գերմանիա	7	5	1	1	14–10	16
3. Ֆինլանդիա	7	3	2	2	12–7	11
4. Հունաստան	7	2	0	5	5–15	6
5. Ալբանիա	8	1	0	7	5–14	3

ԽԱՉԲԱՌ

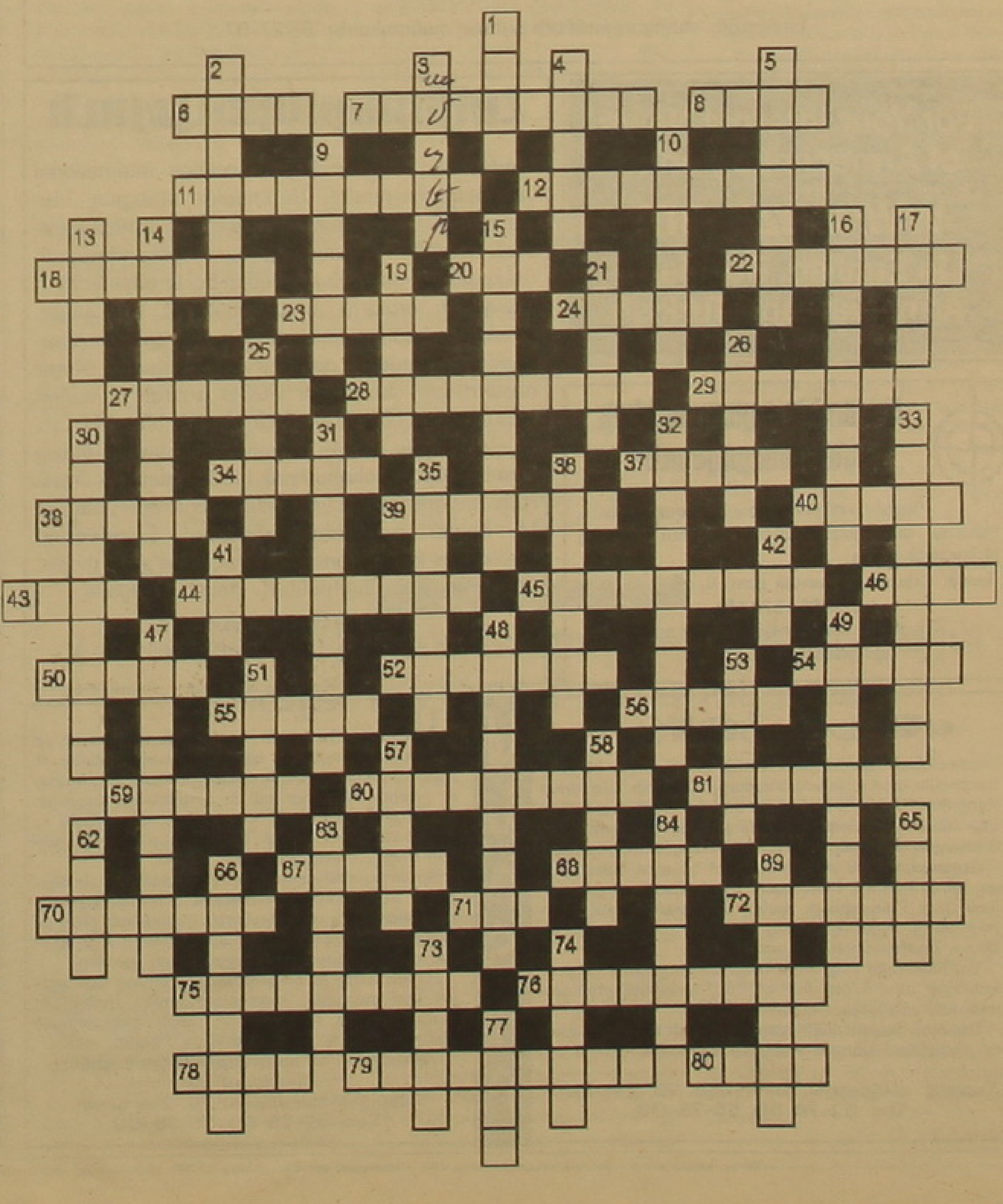

Ուղղահայաց

1. Այս դերասանուհին նկարահանվել է ռեժիսոր Բերտրան Բլիեի «Վալս պարողները» ֆիլմում (Ֆրանսիա): 2. Դեղատուն Երեւանում: 3. Էլեկտրական հոսանքի ուժի միավորը: 4. Հերոս Վոյնիչի [illegible]: 5. Կանացի անուն: 9. Կինոարտիստ, որը նկարահանվել է «Մենք այնպես էինք սիրում իրար» կինոնկարում: 10. Կիպլինգի մանկական ստեղծագործությունը: 13. «Բոլորն ասում են՝ ես քեզ սիրում եմ» կինոնկարի ռեժիսորը: 14. Հին հունական դիցաբանության մեջ տիտան: 15. Խոր, ...: 16. Հայկական ազգանուն: 17. Ռեժիսոր Յուրի Գրիմովի ֆիլմը: 19. Ֆրանսիական կինոյի աստղ: 21. Սա անհրաժեշտ է կինոցուցադրության համար: 25. Հին հունական առասպելական հերոս: 26. Օձերի, կոկորդիլոսների կարգավիճակը: 30. Ֆրանսիական կինոընկերություն: 31. 6-րդ դարի բյուզանդացի պատմաբան: 32. Պատմական մարզ Իսպանիայի հյուսիս-արեւելքում: 33. «Կանայք նյարդային խանգարման եզրին» կինոնկարի ռեժիսորը (Իսպանիա, 1988): 35. Բորիս Չերկասկիի մուլտը: 36. Իտալացի ճարտարապետ եւ քանդակագործ: 41. Այս դերասանը Չարլի ..., նկարահանվել է ռեժիսոր Օլիվեր Ստոունի «Դասակ» ֆիլմում (ԱՄՆ, 1986 թ.): 42. Մոսկովյան XXIII փառատոնի գլխավոր մրցանակիր, «Ֆանտազմոսը» ֆիլմի ամերիկացի ռեժիսոր: 47. Ծաղիկներով պատված հողաթումբ: 48. Հայ բանաստեղծ: 49. Պ. Դեմիրճյանի վեպը: 51. Օրգանական միացություն, սպիրտ: 53. Ֆրանսիացի կինոդերասանուհի (խաղում է Անդրե Տեշինեի «Ժամադրություն» ֆիլմում): 57. Իտալացի գրող, «Աստվածային կատակերգության» հեղինակը: 58. «Ջուղայի համբույրը» (Ֆրանսիա, 1908 թ.) կինոնկարի ռեժիսորի անունը ... Բոր: 62. Կինո նկարելու համար անհրաժեշտ բան: 63. Հոլով: 64. «Երջանկություն» կինոնկարի ռեժիսորը (ԱՄՆ, 1998): 65. Հոլիվուդյան կինոդերասան («Միգրի», ԱՄՆ, 1990): 66. Ռեժիսոր Սպիլբերգի 1975 թ. նկարահանած կինոնկարը: 69. Ենթարկվող, ...: 73. Խորհրդային պատմաբան, կենսագիր: 74. Ֆրանսիացի կինոռեժիսոր՝ Ժան Լյուկ ...: 77. 1911 թ. Ֆրանսիայում նկարահանված «Հիսուս Նազովրեցին» կինոնկարում Քրիստոսի դերակատարը ... Պուկտալ:

Հորիզոնական

6. «Հիսուս Քրիստոսի կյանքը» (1905, Ֆրանսիա) ֆիլմի ռեժիսորներից: 7. 2000 թ. նկարահանված ամերիկյան «Համլետ» կինոնկարի ռեժիսորը: 8. 1897 թ. նկարահանված «Չարչարանքներ» ֆրանսիական ֆիլմի ռեժիսորը: 11. Այս դերասանը նկարահանվել է ռեժիսոր Մայքլ Ալմերեյդայի «Համլետ» (2000 թ., ԱՄՆ) կինոնկարում Քայլ ...: 12. Ռեժիսոր Ջեյն Քեմփիոնի նկարահանած ֆիլմը (Ավստրալիա-ԱՄՆ): 18. Թերակղզի Ամերիկա մայրցամաքում: 20. Հայ ազատագրական շարժման գործիչ: 22. Գարնանային ծաղիկ: 23. 1897 թ. նկարահանված «Չարչարանքներ» ամերիկյան ֆիլմում Քրիստոսի դերակատարը Ֆրենք ...: 24. «Մենք այնպես էինք սիրում իրար» կինոնկարի ռեժիսորը (Իտալիա, 1975 թ.): 27. «Ռոմեո եւ Ջուլիետ» կինոնկարի ռեժիսորը: 28. «Դիմա Գորինի կարիերան» կինոֆիլմի ռեժիսորներից մեկը: 29. «Նոր ռուսների» մասին պատմող «Quichie. Արի դա շուտափույթ անենք» ֆիլմի ռեժիսորը: 34. Երեւանում 1990-ականներին գործող թատրոն: 37. «Կինոյի համընդհանուր պատմություն» գրքի հեղինակը: 38. Եկատերինա II-ի օրոք Ռուսաստանում պետական գործիչ, ականավոր դեմք: 39. Կինոյի կնքահայրը: 40. Երեւանում հին այգիներից մեկի անվանումը: 43. Ակվարիումային ձուկ: 44. Օպտիկական սարք: 45. Պոեզիայի ընտիր երկերի հավաքածու: 46. Այս դերասանը խաղում է ռեժիսոր Սոլոնցի «Երջանկություն» ֆիլմում Վեյն ...: 50. Արեւմտահայ գրող: 52. «Չարչարանքներ» (1897) ամերիկյան կինոնկարի ռեժիսորը: 54. Արեւելյան քաղցրավենիք: 55. «Մսուրից մինչեւ խաչելություն» կինոնկարի (ԱՄՆ, 1912 թ.) ռեժիսորը: 56. Ռեժիսոր Տավերնյեի «Սենպոլցի ժամագործը» կինոնկարում է նկարահանվել այս կինոարտիստը ... Նուարե: 59. Սերգեյ Բոդրովի նկարահանած «Quichie. Արի դա շուտափույթ անենք» ֆիլմի գլխավոր դերակատարը, որը մոսկովյան XXIII կինոփառատոնում ճանաչվել է լավագույն դերասան: 60. Ռեժիսոր Ջուլիո Անտամորոյի «Քրիստոս» ֆիլմը (Իտալիա, 1913) նկարահանված է այս հեղինակի «Երգ հոգեվարքի» պոեմի հիման վրա: 61. Հոլիվուդյան կինոռեժիսոր («Ամադեուս»): 67. Գերմանացի ռեժիսոր եւ դերասանուհի, Մոսկվայի միջազգային XXIII կինոփառատոնի նախագահ: 68. Ֆ. Պոլյաքյանի ֆիլմերից: 70. Հագուստն ամբողջացնող մանրամասն: 71. «Քաջվարդերի տաղավարում» ֆիլմի չին ռեժիսորը: 72. Հայ գրող, որի ստեղծագործության հիման վրա նկարահանվել է «Հովազաձորի գերիները» կինոնկարը: 75. Հայ հերոս օդաչու Նելսոն ...: 76. Գրականության մեջ եւ արվեստում ստեղծագործության գեղարվեստական մեթոդ: 78. «Կոլյաին» ֆիլմի ռեժիսորը: 79. Իտալացի կինոդերասան («Բլեֆ»): 80. Քաղաք, որտեղ մշտապես տեղի են ունենում կինոփառատոներ:

Նախորդ խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց 1. Մեկենաս: 2. Նախերգանք: 3. Այգր: 5. Ագնի: 6. Նիգ: 7. «Անուշ»: 9. Ասլի: 10. Սեբաստացի: 11. «Ալկատել»: 12. Անտիկ: 13. «Ապուշը»: 14. «Ալմագեստ»: 15. Աբրեում: 18. Աշորա: 19. Րաֆֆի: 24. Կորսետ: 25. Պարոնյան: 26. Նեկրասով: 27. Պառնաս: 28. Ձերո: 31. «Այրին»: 34. Նուարդ: 36. Լազարյան: 38. Անապետ: 39. Արտագերս: 40. Գինեծոն: 42. Ամֆիբիա: 44. Եվրատոր: 49. Դուդին: 50. Նապոլեոն: 51. «Բազմավեպ»: 52. Գանդի: 56. Ամանոր: 58. Ոճիր: 59. Քաշակ: 62. Աշխատավոր: 63. Հիրոսիմա: 66. Վարդեսյան: 68. Վանաձոր: 69. Նազենիկ: 70. Արմին: 71. Ավանդ: 72. «Միսական»: 75. Գրանդ: 76. Կեռան: 80. Մլքե: 81. Օտոն: 82. Արդի: 83. Տխիլ: 86. Առլ:

Հորիզոնական 1. Մանքաշ: 4. Մանանդյան: 8. Գարսիա: 16. Կախաղան: 17. Պանտագրյուել: 20. Բալաբեկ: 21. Բիեռու: 22. Նարեկ: 23. Այգեկ: 25. Պարաֆին: 27. Պոտիե: 29. Կիսամեռ: 30. Բաքոս: 32. Ողեգիր: 33. Նահնա: 35. Էլբա: 37. «Արմաս»: 41. Յանոնիս: 43. «Մեզար»: 45. Արգինա: 46. Քրմիզդ: 47. Սպարապետ: 48. Նիտրոլաք: 53. Մեղրա: 54. «Ադիդաս»: 55. Օդեսա: 57. Պոլոնեզ: 59. Բրինձ: 60. Մուսա: 61. Անապա: 64. Լավինիա: 65. Տավիդ: 67. «Նավզիկե»: 73. Ալաուր: 74. Նորավետ: 77. Կատրի: 78. Շանսի: 79. Օրուել: 84. Նովելլո: 85. Մատենադարան: 87. Արխային: 88. «Կարմեն»: 89. Անդալուզիա: 90. Ալանին:

Օրվա հետքերով

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականության ամենակարեւոր ուղղությունը ԱՊՀ-ն է

«Նոր Ռուսաստանի համար իր գոյության առաջին իսկ օրվանից չի եղել եւ չկա ավելի արդիական արտաքին քաղաքական խնդիր, քան ԱՊՀ շրջանակներում փոխհարաբերությունների զարգացումը»: Այսպես է մեկնաբանել Ռուսաստանի համար Համագործակցության կառույցի նշանակությունը ՌԴ ԱԳ նախարար Իգոր Իվանովն իր «Նոր ռուսական դիվանագիտությունը» գրքում, տեղեկացնում է Ինտերֆաքսը: Սակայն, ինչպես գրում է նախարարն իր նոր լույս ընծայած աշխատությունում, ԱՊՀ մասնակից երկրներն ի սկզբանե եւ արագ տեմպերով սկսեցին շեղել իրենց քաղաքականությունը կառույցի կազմավորման ժամանակ նախանշված կողմնորոշումներից, այն է՝ սոցիալ-տնտեսական, ռազմաստրատեգիական ընդհանուր միջավայրի ապահովումը: Նշենք, որ ԱՊՀ-ն, իր գործունեության վերաբերյալ ամենատարբեր գնահատականներով հանդերձ, այս տարի կնշի 10-ամյա հոբելյանը:

Լ. Գ.

ԱՆԴՐՕՎԿԻԱՆՈՍՅԱՆ

ԱՄՆ-ը երեւի չճանաչի Բելառուսի նախագահական ընտրությունների արդյունքները

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Բելառուսում նախընտրական իրադրության թեմայով կտրական հայտարարությամբ է հանդես եկել ԱՄՆ պետդեպարտամենտի պաշտոնական ներկայացուցիչ Ռիչարդ Բաուչերը: Նա անուղղակի հաստատել է, որ Միացյալ Նահանգները կարող է չճանաչել նախագահական ընտրությունների արդյունքները, որ կայանալու են սեպտեմբերի 9-ին:

Ինչպես հայտարարել է Բաուչերը, «ԱՄՆ-ը քանիցս հայտարարել է, որ կճանաչեն Բելառուսում ազատ եւ արդար ընտրությունների հաղթողին: Սակայն երկրի իշխանությունները շարունակում են ահաբեկել եւ ճնշել ընդդիմադիր առաջնորդներին եւ անկախ լրատվամիջոցներին, դրանով իսկ լուրջ կասկածներ հարուցելով, որ ընտրությունները իրոք կարտացոլեն բելառուս ժողովրդի կամքը»:

Նախնական ընտրությունները Բելառուսում սկսվել են դեռ սեպտեմբերի 4-ին: Այսօր հանրապետության տարածքում աշխատանքի ձեռնամուխ կլինեն ԵԱՀԿ առաջին դիտորդները: Միջազգային փորձագետների այցի նպատակն է հետեւել Բելառուսի Հանրապետության նախագահի ընտրությունների քվեարկության ընթացքին, հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը:

ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄ

ԱՄՆ-ը գաղտնաբար կենսաբանական զենք է փորձարկում

Օգոստոսի 17-ին Ժնեւում կենսաբանական զենքի արգելմանը նվիրված խորհրդաժողովի աշխատանքները փակուղում հայտնվեցին, քանի որ ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշի վարչակազմը հրաժարվեց ստորագրել արգելքը վերահսկող արձանագրությունը: Ամբողջ 6 տարի մշակված այդ արձանագրությունն իրական ուժ պետք է տար կենսաբանական զենքի արտադրությունն ու տարածումն արգելող 1972 թ. բազմակողմ պայմանագրին:

Ամերիկացիների տարօրինակ դիրքորոշման պատճառը պարզվեց 3 շաբաթ անց, երբ «Նյու Յորք թայմսը» սենսացիոն հրապարակման մեջ այն բացահայտումն արեց, որ Պենտագոնը եւ ԿՀՎ-ն վերջին 4 տարիներին կենսաբանական զենքի գաղտնի հետազոտություններ ու փորձարկումներ են անցկացնում: Ամերիկացիները Ժնեւում արձանագրությունը չստորագրեցին, քանի որ անցանկալի են համարում տեսչական ստուգումներն իրենց մի շարք լաբորատորիաներում, որոնց աշխատանքների մի մասը գաղտնի է պահվում նույնիսկ նախագահի վարչակազմից: Նոյեմբերի 19-ին Ժնեւում սկսվում է բազմակողմ քննարկումների նոր փուլը, որտեղ ԱՄՆ-ը դժվար թե կարողանա արդարացնել իր երկակի խաղը կենսաբանական զենքի արգելման բանակցություններում:

Նախագահ Ռիչարդ Նիքսոնի օրոք՝ 1969 թ. ԱՄՆ-ը հայտարարեց, թե միակողմանիորեն հրաժարվում է կենսաբանական զենքից եւ ոչնչացնելու է դրա պաշարները: Երեք տարի անց ստորագրվեց այդ զենքի արգելման պայմանագիրը, որն ինքնին անիմաստ է առանց վերահսկիչ արձանագրության, բայց վերջինս դեռ չի ընդունվել: Ժնեւի «Տան» օրաթերթը նշում է, որ դրանից օգտվելով՝ մի շարք երկրներ (ԽՍՀՄ, Իրաք, Լիբանան եւ այլն) վերսկսեցին ռազմական նպատակներով քիմիական եւ մանրէական զենքերի մշակման աշխատանքները: ԱՄՆ-ի վարչակազմը հետեւեց նրանց օրինակին եւ ԿՀՎ-ին կարգադրեց գաղտնի պայմաններում համանման աշխատանքներ ծավալել:

«Էյ Բի Սի» հեռուստաընկերության հետ «Նյու Յորք թայմսի» անցկացրած որոնումների ընթացքում հայտնաբերվեց 3 գաղտնի ձեռնարկություն, որոնք աշխատում են 3 տարբեր ծրագրերի վրա: Առաջին ձեռնարկությունում (Օհայոյի նահանգ) ԿՀՎ-ն 1997 թ.-ից փորձում է ստեղծել կենսաբանական ռումբ եւ արդեն երկու փորձարկում է իրականացրել: Ըստ 2-րդ ծրագրի, Պենտագոնը քիմիական մի կոնցեռնի հետ փորձում է գենային ինժեներիայի միջոցով ստանալ սիբիրախտի համաճարակ տարածող հատուկ մանրէներ: Ամերիկացիները պնդում են, թե ռուսները նման մանրէ ունեն 1995 թ.-ից: «Բաքուս» ծածկանունը կրող 3-րդ ծրագիրն իրականացվում է Նեւադա անապատում: Լաբորատորիաները գործում են Պենտագոնի գվարդիականների նախկին հանրակացարանում: Այստեղ փորձում են պարզել տարբեր մանրէների առաջացման պայմանները:

Պենտագոնը եւ ԿՀՎ-ն պնդում են, թե իրենց հետազոտությունները պաշտպանական բնույթ են կրում եւ արգելված չեն 1972 թ. պայմանագրով: Իրենք իբր ուզում են թշնամու հարձակումներից բնակչությանը պաշտպանող պատվաստանյութեր ստեղծել: Սակայն պետդեպարտամենտի մի շարք իրավաբաններ այստեղ խախտում են տեսնում: Մասնավորապես, մանրէական ռումբի ստեղծումը չի կարելի համարել պաշտպանական գործողություն:

Պ. Ք.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
հատուկ դասընթացների բաժին
1991-2001 ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐԻ ՏԱՍՆԱՄՅԱԿ

Դասախոսությունների շարք ծրագիր

Հայաստանում Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների արտակարգ եւ լիազոր դեսպան
ՄԱՅՔԼ ԼԵՄՈՆԸ
ներկայացնում է՝
«Ազգային համագործակցություն եւ տնտեսական ինտեգրացիա»

Չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 12-ին, ժամը 18:00-ին
Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում
Դասախոսությունը կընթանա անգլերենով՝ հայերեն համընթաց թարգմանությամբ

Մուտքն ազատ է

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 51-27-07

For Your Internal News
of Armenia Log on to
www.azg.am
In English, Russian,
Armenian and Turkish

Հետաքննող լրագրողների ընկերակցություն

Դիմեք «Ինֆորմացիայի ազատության» կենտրոն, երբ պաշտոնյաները մերժում են ձեզ ինֆորմացիա տալ:
Հասցե՝ Երեւան, Դեղատան փող. 4, բն. 1 ա, հեռ. 524105, 529240
էլ. փոստ shushan@internews.am. versused@arminco.com

Հայտարարություն

Advanced Engineering Associates International կազմակերպությունը, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) «Հայաստանի էներգաէֆեկտիվություն, Ղեկավարում սպառման կողմից եւ Վերականգնվող էներգիայի ծրագրի» շրջանակներում կազմակերպում է ջերմամատակարարման եւ էներգաէֆեկտիվության բարելավման ցուցադրական ծրագրեր: Բոլոր հետաքրքրված մասնավոր ESCO (էներգո ծառայության) կազմակերպությունները կարող են իրենց աշխատանքային փորձի մասին տեղեկությունները (գրանցումը Պետռեգիստրում, իրականացված ծրագրերը, ծրագրերի քանակը եւ ընդհանուր բնութագիրը) եւ հայտն ուղարկել Advanced Engineering Associates International կազմակերպության փոխտնօրեն Գուրգեն Մելիքյանի էլ. փոստի հասցեով՝

amaeai@arminco.com:
Վերջին ժամկետը՝ 10 սեպտեմբերի, 2001 թ.

CALIFORNIA PIZZA
Վայելեք որակյալ լցնովի գարեջուր
ճաշատեսակներ
պիցցաներ
սենդվիչներ
աղցաններ

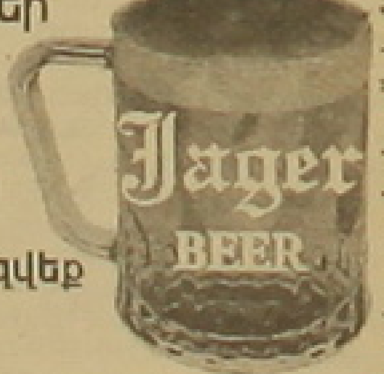

Այցելեք ԱԲՈՎՅԱՆ 21 և կհամոզվեք
Առաքման համար՝
Հեռ: 543-100 և 586-395

«ԱՆԻՏՈՒՐ»
տուրիստական գործակալությունը հոկտեմբերի 14-22-ը կազմակերպում է ուխտագնացություն դեպի Սբ Առաքելոց վանք, որտեղ թաղված են Մովսես Խորենացին, Դավիթ Անհաղթը, Ղազար Փարպեցին, Եղնիկ Կողբացին: Ուխտագնացությունը նվիրվում է Թարգմանչաց տոնին:
Շրջագայության ընթացքում դուք կտեսնեք նաեւ Կարսը, Անին, Իգդիրը, Բայազետը, քրիստոնեության ընդունման վայր Բագավանը, Վանը, Աղթամար կղզին, Նեմրութ սարը, Բիթլիսը, Մուշը, Խնուսը, Էրզրումը, Ալաշկերտը, Սարիղամիշը, Արդահանը:
Սա իսկապես բացառիկ հնարավորություն է: Ձեր օրացույցի այս 8 օրը նվիրեք Ձեզ՝ ապահով շրջագայություն, անջնջելի տպավորություններ:
Շտապեք, Հայաստանի քաղաքացիների համար հայտերի ընդունման վերջին ժամկետը սեպտեմբերի 10-ն է:
Հասցեն՝ «Անիտուր», Խորենացու 26, 2-րդ հարկ
Հեռ. 52-78-50, 55-75-03

ԱՆԻՏՈՒՐ

Ամեն հայ իր հոգու խորքում փայփայում է մի երազանք՝ իր աչքերով տեսնել հնագույն Վանն ու Անին, Աղթամար կղզին, Մուշն ու Սասունը, Կարսն ու Իգդիրը, Սարիղամիշն ու Արդահանը, Սուլուխի կամուրջն ու Էրզրումը, Բայազետը, Բագավանն ու Նպատ լեռը, ուր 301 թ. քրիստոնեությունն ընդունվեց որպես պետական կրոն:
Այդ երազանքն այսօր կարող է դառնալ իրականություն՝ «Անիտուր» տուրիստական գործակալությունը քրիստոնեության պետականորեն ընդունման 1700-ամյակի կապակցությամբ կազմակերպում է 8-10-օրյա շրջագայություն այդ պատմական վայրերը:
Ո՞ր մի հայը չի օգտագործի իր կարոտը փարատելու այս բացառիկ հնարավորությունը: Այցելեք եւ վայելեք Վանի հողի շունչը, Անիի կարոտաբաղձ կանչը, հեռու ու մոտիկ Կարսն ու Իգդիրը:
«Անիտուր», եւ պատմության փակ դռները բացվում են:
Հասցեն՝ Խորենացու 26, 2-րդ հարկ
Հեռ. 52-78-50, 55-75-03

@rminco
Global Telecommunications

ՆՈՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
- Ինֆորմացիայի վերականգնում
- Համակարգչային սարքավորումների վերանորոգում

ՆՈՐ ԳՆԵՐ, ՆՈՐ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ԻՆՏԵՐՆԵՏ քարտի օգտագործում 20% ցածր գներով
- Գիշերայինը՝ ամսական $ 20
- Շուրջօրյան՝ ամսական $ 50
- Էլ. փոստը՝ ամսական $ 10

Հեռ.՝ 52-43-51, 52-63-26
E-mail: support@arminco.com
WEB: http://www.arminco.com

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան 5. 09. 2001 գինը 100 դրամ